

Täysistunto

Keskiviikko 3.6.2020 klo 14.01—16.38

Täysistunto alkoi klo 14.01. Täysistunto päättyi klo 16.38.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Juho Eerola (14.01—15.58) ja ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (15.58—16.38).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain 27 ja 49 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 79/2020 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään hallintovaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

14.02 **Työministeri Tuula Haatainen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Lastensuojelulaki muuttui tämän vuoden alussa siten, että lastensuojelun jälkihuollon yläikäraja nostettiin 25 vuoteen. Kotoutumislakiin ehdotetulla muutoksella on tarkoitus asettaa toisiinsa nähden vastaavan kaltaisissa mutta eri lakien soveltamisalaan kuuluvissa tilanteissa olevat nuoret yhdenvertaiseen asemaan. Tästä syystä hallitus tässä esityksessä esittää, että lakia kotoutumisen edistämisestä muutetaan siten, että turvapaikanhakijoina Suomeen ilman huoltajaa tulleet nuoret voisivat olla tuen piirissä 20 ikävuoden sijasta siihen saakka, että he täyttävät 25 vuotta. Muutos koskee oleskeluluvan saaneita nuoria, ei turvapaikanhakijoita. Asiakasryhmän kannalta perustelut lakimuutokselle ovat samat kuin lastensuojelulain vastaavan muutoksen kohdalla. Jälkihuollon asiakkaiden on havaittu tarvitsevan tukea myös sen jälkeen, kun he täyttävät 21 vuotta.

Alaikäisenä ilman huoltajaa tulleet ovat erityisen haavoittuva ryhmä, ja perheestä erossa ololla on vakavia vaikutuksia heidän hyvinvointiinsa. Toipuminen vaatii turvallisia olosuhteita ja pysyvyyttä. Jälkihuollon hyödyt ovat pitkällä tähtäimellä suuret. Pieni lisätuki kotoutumisen ja itsenäistymisen kannalta kriittisinä vuosina maksaa itsensä takaisin, kun

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

nuori oppii pärjäämään. Vaikka kyseessä on haavoittuva ryhmä, on monilla nuorilla myös vahvuuksia ja hyvän tuen ansiosta he oppivat kielen ja opiskelevat ammattiin.

Kunnat vastaavat jälkihuollon palveluiden järjestämisestä alaikäisenä ilman huoltajaa tulleille nuorille. Lakia kotoutumisen edistämisestä ehdotetaan muutettavaksi siten, että kunnalle korvataan palveluiden järjestämisestä aiheutuneet kustannukset siihen saakka, kunnes nuori täyttää 25 vuotta. Oikeus kotoutumislain mukaiseen jälkihuoltoon ei ole subjektiivinen, vaan kunnat tarjoavat tukea tarpeen mukaan. [Sebastian Tynkkynen: Ei maksa mitään!]

Vuoden 2015 kasvaneen turvapaikanhakijamäärän johdosta jälkihuoltoikäisiä nuoria arvioidaan olevan tällä hetkellä 2 000. Tuen järjestämisen kustannukset on huomioitu vuosien 2021–24 julkisen talouden suunnitelmassa. Ilman huoltajaa maahan tulleiden alaikäisten määrät ovat pienentyneet huomattavasti vuodesta 2015, ja tulevien vuosien arviot ovat, että Suomeen saapuisi vuosittain enimmillään parisataa alaikäistä turvapaikanhakijaa ilman huoltajaa. Tämä tulee heijastumaan myös tuen järjestämisen kustannuksiin alen tavasti.

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian, kuitenkin aikaisintaan, kun vuoden 2020 neljäs lisätalousarvio on hyväksytty ja vahvistettu.

14.05 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on sinällensä looginen jatke sille, että lastensuojelulain puolella teimme päätöksen nostaa tuon jälkihuollon ikärajan 21 vuodesta tuonne 25 ikävuoteen. Tietenkin tässä yhteydessä on huomioitava se, että nämä alaikäisenä maahan tulleet lapset eivät sinällensä välttämättä aina ole lastensuojelun toimenpiteitten kohteena, ja niinpä tämä hallituksen esitys laajentaakin sitten näitä toimenpiteitä myöskin niihin nuoriin, jotka kuuluvat tosiaankin alaikäisenä Suomeen tul leitten joukkoon ja tänne kotouttamislainsäädännön puolelle.

Arvoisa puhemies! On tietenkin oikein, että kunnille sitten korvataan nämä kustannukset, joita tästä aiheutuu, ja on toki hyvä, että huolehditaan siitä, että näitten nuorten kotoutuminen ja suomalaiseen yhteiskuntaan kiintyminen tapahtuu. Mutta tässä yhteydessä toivon, että valiokunnassa jollakin tavalla sivuttaisiin myöskin tätä niin sanottua ankkurilapsiongelmää, kun on epäilty, että sitä edelleenkin näitten alaikäisenä maahan tul leitten lasten ja nuorten kohdalla saattaa esiintyä. Meillä on myöskin olemassa oikeuslaitoksen päätöksiä, joissa on huomioitu se, että motiivi lapsen lähettämiseksi on saattanut olla se, että on toivottu myöhemmin perheenyhdistämistä. Toivon, että kun valiokunta tätä asiaa käy läpi, niin myöskin tähän ankkurilapsitilanteeseen puututtaisiin. Sinällensä tämä lainsäädäntö on looginen jatke tähän lastensuojelulainsäädännön ikärajan laajentamiseen, mutta kun on kyse nimenomaan alaikäisenä maahan tulleista ja pakolaiskiintiössä maahan ilman vanhempia tulleista lapsista, niin tähän kannattaisi kiinnittää huomiota, koska ei ole kenenkään edun mukaista, että lapsia käytetään siihen, että heidän kauttansa yritetään saada sitten myöhemmin aikaan perheenyhdistäminen ja tuotua maahan sitten perheenjäseniä. Meillä on Suomessa oikeuslaitoksessa myöskin tapauksia 2000-luvulta, joissa tämäntyyppisissä tilanteissa oikeuslaitos on joutunut ottamaan tähän asiaan kantaa, ja muistelen, että oli joku tällainen oikeuslaitoksen päätös, jossa todettiin, että tämä väärä motiivi ei välttämättä edes ollut peruste sille, etteikö sitten tätä perheenyhdistämistä olisi voitu tehdä, vaikka oli osoitettavissa tämä väärä motiivi.

Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys sinällensä on ihan looginen jatke tuohon lastensuojelulain ikärajan korotukseen, ja muistan, että itsekin olin sitä kannattamassa ja vie

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

mässä sitä eteenpäin. Toivon, että valiokunta tältä osin myöskin tekee hyvää ja perusteellista työtä.

14.08 Riikka Purra ps: Arvoisa puhemies! Käsillä on esitys, jolla halutaan niin sanotut yksin tulleet alaikäiset eli alle 18-vuotiaana tai sellaisena esiintyvät turvapaikkaa hakevat samojen palveluiden piiriin kuin lastensuojelun jälkihuollon asiakkaat, kun he ovat saaneet oleskeluluvan. Eli kuten täällä tuli esille, niin tämä jälkihuollon ikäraja vuoden alussa nostettiin 25:een.

Kuten eilen mainitsin ulkomaalaislain muutoksen yhteydessä, niin hallitus tuo juuri nyt korona-aikaan kovalla syötöllä eduskuntaan maahanmuuttoa helpottavia ja sen kustannuksia lisääviä paketteja. Nyt käsillä oleva esitys ei edes etäisesti liity peltoihin eikä ruokahuoltoon, joten mitenkään sitä ei voida perustella koronalla tai sen aiheuttamalla kriisillä. Tätäkin hanketta alettiin käsitellä kiireellisesti.

Maahanmuuttajien uuteen tukeen — tukea he ovat siis tietysti saaneet aiemminkin aikuissosiaalityön kohteina mutta nyt kattavammin lastensuojelun jälkihuollon asiakkaina — sisältyy esimerkiksi tukea asumisen, koulutuksen, sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn, terveydenhuollon sekä toimeentulon suhteen eli käytännössä asioita kuntosalikortista asuntoon, omasta tukihenkilöstä mahdollisiin tuettuihin lomiin. Yksityiskohdat eivät selviä tästä esityksestä, mutta yritämme jälleen selvittää niitä valiokuntakäsittelyssä.

Pelkästään vuosina 15—17 tulleiden joukossa on näitä henkilöitä niin paljon, että lain piiriin kuuluvien joukko on arvion mukaan jo nyt noin 2 000 henkilöä. Kreikasta on saapumassa paljon lisää. Maahanmuuttoviraston mukaan noin 70 prosenttia itsensä alaikäiseksi ilmoittaneista turvapaikanhakijoista antaa iästään vääriä tietoja.

Tämä hanke lisää esityksen mukaan yhdenvertaisuutta ja käynnistää kotoutumisen. Niin kauan kuin kaikki huono-osaiset suomalaisnuoret eivät saa tällaisia palveluita, kyse ei tietenkään ole yhdenvertaisuudesta. Muutenkin on hivenen ihmeellinen ajatus, että maahanmuuttajamiehet — miehiähän nämä pääasiassa ovat — ovat 25-vuotiaiksi asti niin holhottavassa tilassa, että tarvitsevat tällaisia apupaketteja. Tämä ja kaikissa länsimaissa näkyvät integroitumisen ongelmat viestivät vahvasti siitä, että humanitaarinen maahanmuutto ei ole järkevää eikä kestävää.

Arvoisa puhemies! Lakiesityksen mukaan valtio maksaa kaikki ikärajan nostamisesta aiheutuvat kustannukset kunnille. Tämä aiheuttaa kieron kannustimen, jonka perusteella kunnan kannattaa ottaa vastaan humanitaarisia maahanmuuttajia.

Tähän loppuun muutama rekisteriaineistosta saatava rahasumma muistutukseksi. 20—24-vuotiaana muun muassa Irakista ja Somaliasta saapuneiden keskimääräinen elinkaari-vaikutus Suomen julkiselle taloudelle riippuen siitä, otetaanko lasten vaikutukset huomioon, on 690 000 euroa — 1 340 000 euroa, siis per yksi saapunut henkilö. Näistä maista tulevilla toisen polven edustajilla, [Puhemies koputtaa] siis Suomessa syntyneillä, on kantaväestöön nähden kuusin—kahdeksankertainen todennäköisyys syrjäytyä. Ei siis taida olla jälkihuollosta kiinni. [Hussein al-Taeen välihuuto]

14.11 Jenna Simula ps: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esityksessä esitetään muutettavaksi kotoutumisen edistämislakia alaikäisenä yksin tulleiden pakolaisten tai jo oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden osalta. Nykyistä 21 ikävuoden yläikärajaa tukitoimenpiteiden, kuten asumisen tukipalveluiden ja muiden lastensuojelun palveluihin rinnastettavien toimintojen osalta nostettaisiin 25 vuoteen. Hallituksen esityksessä esite-

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

tään myös, että valtio korvaisi kunnille aiheutuvat lisäkulut. Maksajana on joka tapauksessa suomalainen veronmaksaja, joka saa jälleen tinkiä omasta toimeentulostaan. Koronaanhan tämä esitys ei liity millään tavalla, mutta siitä huolimatta hallitus on nähnyt tarpeelliseksi tuoda tämän eduskunnan käsittelyyn. Miksi? Hallituksen ideologinen politikointi siis edelleen jatkuu koronan varjolla.

Mielestäni huomionarvoista on se, että lastensuojelun asiakasmäärät ovat viime vuosina kasvaneet tasaisesti koko maassa ilman, että turvapaikanhakijoita tai pakolaisia edes lasketaan mukaan. Ylipäänsä lastensuojelun laadussa ja resursseissa on valtavasti parantamisen varaa. Samalla kun hallitus kasvattaa Suomen vastuita EU:n lahja- ja tukipaketeissa miljardeilla, koronarajoitusten takia useassa yrityksessä on akuutti kassakriisi, suomalaisia on lomautettu ja irtisanottu ja suomalaisten nuorten pahoinvointi kasvaa. Tällaisiin maahanmuuttajapalveluiden laajentamisiin ei olisi varaa. Silti vihervasemmistohallituksen lempilapseen, haittamaahanmuuttoon, löytyy kuitenkin miljoonia euroja tämänkin esityksen myötä.

Tämä on jälleen se hetki, kun täytyy muistuttaa vastakkainasettelun tärkeydestä. Rahat, jotka tähänkin ohjataan, olisivat paljon vaikuttavampia vaikkapa lastensuojelussa. Kun turvapaikanhakijana Afrikasta tai Lähi-idästä Suomeen tullut henkilö ei kotoudu 21 ikävuoteen mennessä, ei ihmeitä tapahdu seuraavienkaan neljän vuoden aikana, vaikka tukitoimia kasvatettaisiin miten paljon tahansa. Hallituspuolueissa ei tähänkään päivään mennessä ole ymmärretty tulijoiden kotoutumishaluttomuutta, josta nämä ongelmat kumpuavat.

Arvoisa puhemies! Kuten hallituksen esityksestä käy ilmi, näiden palveluiden hinta vaihtelee tuhansia euroja paikkakunta- ja palveluntuottajakohtaisesti. Esimerkiksi Helsingissä kustannukset ovat vuositasolla alle 3 000 euroa henkilöä kohden, kun Pirkanmaalla summa nousee yli 5 000 euroon. Sama ilmiö on nähty vastaanottopalveluiden hintahaarukassa, joka on todella vaihteleva. Millä tavoin hallitus aikoo saada kustannukset kuriin, vai onko siihen tahtoakaan? Entä miten näiden palveluiden laajentamisen vaikuttavuutta aiotaan arvioida? Tämä ei ole mitään muuta kuin ideologista puuhastelua, suoranaista suojatyöpaikkojen sekä bisneksen luontia veronmaksajien piikkiin.

14.14 Ari Koponen ps: Arvoisa herra puhemies! Kuten edustaja Purra totesi, noin 70 prosenttia itsensä alaikäiseksi ilmoittaneista turvapaikanhakijoista antaa iästään vääriä tietoja, joten on selvää, että lakimuutoksen turvin tässäkin tapauksessa Suomen tukitoimiverkkoa käytetään aivan surutta yhä enemmän ja enemmän hyväksi, jolloin varat ovat poissa niitä oikeasti tarvitsevilta. Tukitoimien laajentaminen on aina vetovoima- ja houkutustekijä. Suomalaiset veronmaksajat tuskin haluavat kustantaa tällaista näinä muutenkin vaikeina aikoina.

14.15 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Hallitus on tuonut esityksen eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta. Itselleni nyt herää tässä koronatilanteessa kysymys, minkä takia tämä esitys piti tuoda tässä vaiheessa, kun tämä ei ymmärtääkseni ole niin sanottu kiireellinen esitys. [Aki Lindén: Hyvin on teilläkin aikaa puhua siitä!] Toki tämä liitetään sosiaalihuoltolain päivitykseen, mihin liittyi lastensuojelun jälkihuollon ikärajan nostaminen 21:stä 25 vuoteen.

Alaikäisenä Suomeen tulleet turvapaikanhakijat ovat haavoittuvassa asemassa ilman muuta, ja heitä pitää tukea, mutta tämä esitys herättää kuitenkin kysymyksen, millä tavalla kohdellaan suomalaisia ja millä tavalla kohdellaan turvapaikanhakijoita. Jos katson esi-

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

merkiksi tilannetta, jossa meillä on nuori, joka ei ole lastensuojelulain alaisuudessa eikä ole jälkihuollon velvoitteiden piirissä mutta on muuten niin sanottu huono-osaisempi tai jolla edellytykset selviytyä ovat heikommalla esimerkiksi perhetaustasta johtuen ja joka haluaisi opiskella, niin hän tulee olemaan opiskelijatuen varassa, kun taas sitten tiettyä ryhmää tuetaan 25 vuoteen saakka. Ajattelisin, millä tavalla tämä yhdenvertaisuus tässä toteutuu.

Samalla tavalla myöskin kysyisin vielä tästä, kun tässä on nämä kustannukset laskettu arvioidun perusteella, paljonko tulee vuosittain, mutta niin kuin käy esille myös näistä perusteluistakin, niin täällä on 2015 tullut merkittävä alaikäisten määrä, ja tämän mukaan he kuuluisivat siihen myöskin, ja sitten tiedossa on jo, että on lisää tulossa Kreikasta alaikäisiä. Voisiko tässä nyt kuitenkin ajatella, että vasta ne alaikäiset, jotka tämän lain voimaan astuttua tulevat alaikäisinä tänne turvapaikanhakijoina, otettaisiin tämän lain piiriin?

Sitten vielä kun tulee tämä perheen yhdistämiskuvio, niin kysyisin ministeriltä: onko näin, että jos sieltä perhettä tulee perässä, silloin se velvoite poistuu?

14.18 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa herra puhemies! Alaikäisenä ilman huoltajaa Suomeen tulleelle turvapaikanhakijalle voidaan tällä hetkellä järjestää jälkihuoltoa siihen asti, kunnes hän täyttää 21 vuotta. Tässä kohtaa ikärajaa nyt ehdotetaan nostettavan 25 vuoteen oleskeluluvan saaneiden nuorten osalta. Tämä vastaava muutos toteutettiin lastensuojelun osalta jo tämän vuoden alussa. Käytännössä siis oleskeluluvan saaneet nuoret tuodaan tasavertaisiksi näiden edustaja Koposen mainitsemien tukitoimien piiriin. Lakimuutos koski siis noin 200:aa nuorta vuosittain. Sitä ei kuitenkaan sovellettaisi takautuvasti.

Valtio korvaa kunnille ilman huoltajaa maassa olevien asumisesta ja tuesta aiheutuvat kustannukset. Jälkihuollon kustannuksia on melko hankala arvioida täsmällisesti, mutta tiedämme, että yksikin syrjäytynyt nuori käy yhteiskunnalle hyvin kalliiksi. Valtiontalouden tarkastusvirasto on arvioinut, että yhdestä syrjäytyneestä nuoresta aiheutuu menetettyinä kansantuloina ja lisääntyvinä kustannuksina yli miljoonan euron menot valtiolle. THL on puolestaan arvioinut, että pelkän peruskoulun varaan jäävät aiheuttavat julkishallinnolle elinaikanaan jopa 370 000 euron lisäkustannukset verrattuna koulutuksen hankkeisiin. Tässä mielessä puhumme varsin isosta yhteiskunnallisesta asiasta ja panostuksista.

Puhemies! Jälkihuollon ikärajan nostamisen ansiosta ilman huoltajaa Suomeen tulleiden nuorten mahdollisuudet kotoutua, kouluttautua sekä työllistyä paranevat. Tulee siis lisävuosia sille, että nuorten ihmisten pärjäämisen perään katsotaan, olivat he sitten synty-peräisiä suomalaisia tai oleskeluluvan saaneita. Muutos merkitsee valtion korvaamien jälkihuollon kustannusten nousua, mutta jälkihuollon päätyttyä se tuo merkittäviä kustannussäästöjä yhteiskunnalle. Parempi työllistyminen ja vähäisempi tuen tarve jälkihuollon päätyttyä on yhteiskunnallisesti järkevää, taloudellisesti kestävä ja yksilötasolla inhimillisempää. Ei tässä sen monimutkaisemmasta logiikasta ole kyse.

14.21 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies! Suomessa oleskeluluvan saaneiden sosiaaliturvaa parannetaan. Jälkihuoltoikä nousisi 21 vuodesta nyt 25 vuoteen. Sehän tarkoittaa sitä, että valtion kulut nousevat — ensi vuonna 2,6 miljoonaa, on arvioitu. Entäs jos tulijoita onkin tuplamäärä, tai entäs jos tulijoita onkin triplamäärä? Tällä voi olla iso merkitys. Tämä voi olla myös vetovoimatekijä, joka voi houkuttaa tänne turvapaikanhakijoita tai laittamaan jopa lapsi tänne etukäteen perheen yhdistämisen toivossa.

Nyt kun on koronakriisi päällä — siis kriisi on päällä — niin kyllä tässäkin on riskejä. Eikö hallituksen olisi nyt enemmän aika keskittyä tähän koronakriisiin ja koronaongel-

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

mien hoitoon kuin maahanmuuttoon? Ja kuinka on tämän Suomen lastensuojelun laita? Minä luulen, että ne rahat tarvittaisiin kipeästi myös siellä.

14.22 Rami Lehto ps: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esityksen mukaan jälkihuollon ikärajan nosto loisi nuorten arkeen pysyvyyttä ja mahdollistaisi sen, että tuttu jälkihuollon työntekijä voisi motivoida ja tukea nuorta kotoutumisessa ja ongelmien käsittelyssä. Kun seuraa kauppakeskusten käytäviä, niin näkee, että aika hyvin on kyllä kotiutunut jo ilman jälkihuoltoakin.

Jälkihuollon ikärajan noston ajatellaan vähentävän alaikäisenä saapuneiden turvapaikanhakijoiden syrjäytymisriskiä ja parantavan heidän mahdollisuuksiaan kotoutua, koulutautua sekä työllistyä. Tämän puolestaan toivotaan tuovan kustannussäästöjä yhteiskunnalle. Perussuomalaisten edustaja Purra jo hetki sitten totesi, mikä se oikea todellisuus on, kuinka tänne kotiudutaan ja tuodaan kustannussäästöjä tulevaisuudessa.

Koronakriisi on vaikuttanut monella tapaa negatiivisesti suomalaisten lasten ja nuorten elämään ja heidän turvallisuudenuskonsa. Psykososiaalisten ongelmien lisäksi heille tulee tulevaisuudessa myös taloudellisia ongelmia ja haasteita, kun heidän maksettavakseen lankeaa koronavelka. Muutoksen arvioitu kustannus on 2,6 miljoonaa euroa vuonna 2021 ja 5 miljoonaa euroa vuosina 2022—2024. Koronakriisin vuoksi valtion ja kuntien talous on erittäin heikossa tilanteessa, ja rahallisia resursseja tulisi vapauttaa siihen, että Suomesta ja suomalaisista pidetään huolta. Koronapandemia lisää väistämättä lastensuojelun sekä muiden psykososiaalisten palveluiden tarvetta, ja siksi rajalliset resurssit tulisikin ennen kaikkea kohdistaa suomalaisten lasten ja nuorten hyvinvoinnin parantamiseen eikä keskittyä lisäämään etuja ja tukea ulkomaalaisille.

Arvoisa puhemies! Jälkihuollon kustannuksista vastaa se kunta, joka on vastannut sijaishuollon kustannuksista — näin yleensä, kun puhutaan suomalaisista, mutta nyt sitten, kun on kyse ulkomaalaisista, niin johan löytyy taas rahaa. Koronakriisi kurittaa kuntia paljon, ja valtio ei aio niitä menoja kompensoida kokonaisuudessaan, mutta tässä kun puhutaan ulkomaalaisista, tullaan heti täysimääräisesti kuntia vastaan.

14.24 Jussi Halla-aho ps: Arvoisa herra puhemies! Suomi velkaantuu kiivasta tahtia. Koronakriisi on ulkoinen tekijä, josta hallitusta ei voi moittia, mutta tällaisessa tilanteessa julkista rahaa on käytettävä erityisen vastuullisesti. Kun meidän lastemme niskaan kasataan velkataakkaa ja kun hallitus väläyttelee uusia veronkorotuksia suomalaisen työn ja yrittämisen kiusaksi, ei voi olla niin, että suruton rahan lapioiminen ideologisiin hankkeisiin jatkuu ja suorastaan kiihtyy.

Maahanmuutto on tästä räikeä esimerkki. On ilmeistä, että keskusta ja sosiaalidemokraatit ovat luovuttaneet maahanmuuttoasiat vihreille, joille tämä tietysti sopii mainiosti. Koko hallituskauden ajan eduskuntaan on tullut tipoittain esityksiä, joilla helpotetaan turvapaikkajärjestelmän hyväksikäyttöä ja siten lisätään kustannuksia ja vahingoitetaan Suomen etua. Valittamismahdollisuuksia on parannettu, kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneille on luotu uusia houkuttimia jäädä maahan ja niin edelleen.

Suomi on päättänyt siirtää Kreikan leireiltä enemmän turvapaikanhakijoita kuin yksikään toinen EU-maa. Ennen koronakriisiä sisäministeri ryhtyi suorastaan kapinoimaan EU:ta vastaan ja kyseenalaisti Kreikan oikeuden puolustaa itseään ja muuta Eurooppaa Turkin masinoimalta siirtolaisinvaasiolta. Trendi on siis selvä, ja tämä esitys on luonteva osa sitä.

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

Alaikäisille tarkoitettuja palveluja ulotetaan aikuisille ihmisille. Mieleen tulee syksy 2015, jolloin partasuiset miehet kertoivat olevansa 17-vuotiaita ja suomalaiset päättäjät nyökyttelivät tyhmännäköisinä. Juuri tällaiset esitykset synnyttävät kyynistä suhtautumista koko käsitteeseen ”alaikäinen turvapaikanhakija”. Jos emme halua kuulla halventavaa puhetta ”partalapsista”, meidän ei pidä käsitellä partamiehiä lapsina.

Pidän erityisen paheksuttavana, että tällaisia esityksiä tuodaan eduskuntaan tilanteessa, jossa eduskunta ei toimi normaalisti. Ymmärtääkseni on olemassa yhteisymmärrys siitä, että tänne tuodaan vain esityksiä, jotka liittyvät kriisiin tai ovat muuten kiireellisiä. Millä tavalla tämä on kiireinen tai koronaan liittyvä esitys?

14.27 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Osa Suomeen saapuvista pakolaisista ja turvapaikanhakijoista on yksin saapuvia alaikäisiä: lapsia ja nuoria, jotka olisivat kotimaassaan hengenvaarassa, lapsia ja nuoria, joilla joko ei ole vanhempia tai jotka ovat paenneet kotimaastaan vanhempiensa kanssa, mutta vanhemmat eivät ole päässeet perille, tai jotka ovat joutuneet pakenemaan ilman perhettään. Tällä hetkellä nämä nuoret, joille on myönnetty oleskelulupa Suomessa, voivat olla jälkihuollon piirissä siihen saakka, että täyttävät 21 vuotta. Tässä lakimuutoksessa esitetään, että jälkihuollon ikärajaa nostetaan näiden nuorten osalta 25 vuoteen.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että kunnalle korvataan ilman huoltajaa olevan alaikäisen sijoittamisesta perheryhmäkotiin tai muuhun asuinyksikköön sekä perhehoidosta, asumisen tukipalveluista ja muista lastensuojelun palveluihin rinnastettavista toimenpiteistä kunnalle aiheutuneet kustannukset siltä ajalta, kunnes nuori täyttää 25 vuotta. Nykyisin tämäkin ikäraja on 21 vuotta. Lakimuutos koskee sen voimaantulomääräykseen alle 21-vuotiaita nuoria, mutta kunnat voisivat valtion korvauksella halutessaan tarjota näitä palveluita takautuvasti myös nuorille, jotka ovat 21–24-vuotiaita lain tullessa voimaan.

Arvoisa puhemies! Suomalaisten nuorten lastensuojelun jälkihuollon ikäraja nostettiin tämän vuoden alusta 25 ikävuoteen. On oikeudenmukaista, että lainsäädäntö yhdenmukaistetaan niin, että kaikki Suomessa oleskelevat tällaista tukea tarvitsevat nuoret aikuiset tuodaan samanlaisten palveluiden piiriin. Näin vahvistetaan nuorten yhdenvertaisuutta. Kyse ei ole subjektiivisesta oikeudesta, vaan apua annetaan tarpeen mukaan.

Lakiuudistus on tärkeä, koska yksin pakolaisina Suomeen saapuvat tai turvapaikkaa hakevat lapset ja nuoret ovat hyvin haavoittuvassa asemassa ja vaarassa syrjäytyä. Monella heistä on erittäin traumaattinen tausta. Moni ei ole saanut kotimaassaan juurikaan koulutusta ja ryhtyy suorittamaan Suomessa esimerkiksi peruskoulua loppuun. Suomen kielen opiskelukin vie aikansa.

Neljä vuotta pidempi oikeus jälkihuoltopalveluihin edistää kotoutumista, vähentää myöhempää tuen tarvetta ja edesauttaa näiden nuorten pääsemistä osaksi yhteiskuntaa. Näillä tukitoimilla pystytään ehkäisemään syrjäytymistä.

Tukea tarvitsevien osuus on pieni ja laskee iän myötä, joten tämä lakiehdotus on myös hyvin kustannustehokas tapa tukea apua tarvitsevia nuoria. Kunnat maksavat jo nyt näistä palveluista, ja nyt on tarkoitus siirtyä käytäntöön, jossa valtio korvaa kustannuksia. Tämä siis osaltaan myös helpottaa kuntien taloudellista tilannetta.

14.30 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa puhemies! Ministeri kävi pistäytymässä täällä salissa ja poistui saman tien, ei näköjään kiinnosta kansanedustajien mielipiteet tästä aiheesta. En ihmettele.

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

Täällä tuodaan jälleen vihreää ideologiaa, niin kuin olemme nyt tässä kriisin keskellä joutuneet toteamaan useampaan kertaan, mutta minäpä puhun vähän suomalaisista lapsista. Laitoin tähän vähän ylös: Suomessa on tällä hetkellä noin 20 000 kodin ulkopuolelle sijoitettua lasta. Noin 90 prosenttia lastensuojelun huostaanottoyksiköistä on yksityisten yritysten ylläpitämiä. Se on miljoonabisnes, jossa, ikävä kyllä, lapsi jää usein pitkälti pelkän lypsylehmän rooliin, rahan tuottamiseen huostaanottobisneksessä, valtion ja kuntien viranomaisten toimiessa mielestäni täysin yksinvaltaisesti lasta ja varsinkaan perhettä kuuntelematta ja huomioon ottamatta. Tämä on ikävää kehitystä. Lastensuojelun henkilöresurssit ovat rajalliset varsinkin jälkihuollossa. Monet jälkihuollon nuoret ovat valittaneet siitä, että henkilökunta vaihtuu tiheästi eikä tuttua ja turvallista sidettä aikuiseen tästä syystä pääse syntymään, mikä tutkimuksen mukaan on se tärkein asia itsenäistyvän nuoren arjessa, pysyvä, turvallinen aikuinen. Sosiaaliviranomaisilla saattaa olla kymmeniä, ellei satoja, nuoria asiakkainaan. Tästä syystä monet jäävät ilman sitä tärkeintä henkistä tukea ja ohjausta.

No niin, palataanpa vihreään ideologiaan. Tästä kaikesta välittämättä, tämän kriisin aikana tämä hallitus tuo ja kaavailee yksin tulleille turvapaikanhakijoille, 17-vuotiaille paritalapsille, samaa oikeutta jälkihuollon ikärajan nostoon sinne 25 vuoteen, vaikka tiedossa on, että juuri tällaiset toimenpiteet luovat suuren vetovoimatekijän ja houkutuksen lähteä siirtolaiseksi suomalaisen sosiaaliturvan eli vastikkeettoman rahan ja ilmaisen palvelun nauttijaksi. [Puhuja pitää 7 sekunnin tauon] — Kuunnelkaa tätä hiljaisuutta. Tämä hiljaisuus on terveiset kaukaa, ja ne terveiset lausui tuossa puhujanpöntössä eräs hyvä ystäväni aikoinaan. Ottakaa opiksi. Tässä salissa olisi syytä nyt tehdä suomalaisille kohdistuvaa politiikkaa eikä tällaista vihervasemmistolaista ideologiaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Tässä kohtaa keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.33.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 15.54.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 2 käsittelyä.

15.54 Peter Östman kd: Arvoisa puhemies! Palaamme siis asiaan, josta keskustelimme jo aikaisemmin tämän päivän istunnon alussa. Kyseessä on hallituksen esitys koskien kotoutumisen edistämisestä annettua lakia.

Arvoisa puhemies! Lapsi tulee aina nähdä ensisijaisesti lapsena, riippumatta esimerkiksi oleskeluluvan laadusta tai lupaprosessin vaiheesta. Tällä hetkellä alaikäiselle turvapaikanhakijalle kuuluvat jo samat sosiaali- ja terveyspalvelut kuin kunnan asukkaalle, myös tarvittavat lastensuojelun palvelut, ja heillä on myös oikeus käydä koulua ja oikeus opiskeluhooltoon. Valtio korvaa nykyisin puitteissa oleskeluluvan saaneiden nuorten kunnille jälkihuollosta aiheutuvat kustannukset aina siihen saakka, kunnes nuori täyttää 21 vuotta,

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

muta nyt hallitus tässä esityksessään onkin korottamassa yläikärajaa siihen asti, kunnes maahanmuuttajanuori täyttää 25 vuotta.

Aikaisemmin päivällä käydyssä keskustelussa muun muassa edustaja Essayah mainitsi puheessaan niin sanotusta ankkurilapsihaasteesta. Ankkurilapseksi kutsutaan länsimaihin hakeutunutta alaikäistä turvapaikanhakijaa, joka toimii kohdemaahan lähetettynä ankkurina muun perheen saamiseksi maahan. Käytäntö johtuu siitä, että turvapaikanhakuprosessi toimii lasten kohdalla toisin kuin täysi-ikäisillä. Käytännössä Suomeen saapuvalla alaikäiselle turvapaikanhakijalle myönnetään lähes poikkeuksetta oleskelulupa eikä alaikäistä palauteta kotimaahansa, ellei tiedossa ole vanhempia tai muuta huoltajaa.

Arvoisa puhemies! Suomen ulkomaalaislain 36 §:n 2 momentissa säädetään maahantuloläsnäytön kiertämisen vaikutuksista perheenyhdistämiseen. Lainkohdan mukaan ”oleskelulupa voidaan jättää myöntämättä, jos on perusteltua aihetta epäillä ulkomaalaisen taroituksena olevan maahantuloa tai maassa oleskelua koskevien säännösten kiertäminen”. Tässä mielessä hallituksen esityksen seuraukset liittyvät siihen, kuinka paljon Suomeen saapuvien ankkurilasten määrä kasvaa jatkossa. Juuri nyt kansainvälistä suojelua hakevia saapuu maahan lähes 5 000 ihmisen vuosivauhtia. Heistä alaikäisiä on noin 1 300 eli reilu neljännes, joista joidenkin arvioiden mukaan noin puolet on yksin tulleita eli todennäköisiä ankkurilapsia. Toivon, että hallintovaliokunta huomioi [Puhemies koputtaa] työssään ja tulevassa mietinnössään ankkurilapsijärjestelmään liittyvät haasteet.

15.58 Wille Rydman kok: Arvoisa herra puhemies! Korona-aika tuottaa monenlaisia seurauksia, joista yksi on tietystikin se, että rajoilla on ollut kovasti rauhallista. Turvapaikanhakijoiden määrä on romahtanut varsin dramaattisesti koronan ja sen vanavedessä tulleiden politiikkatoimenpiteiden johdosta. Mitä nyt sitten toki tietysti al-Holin leiriltä on muutamia joko itsenäisesti tai autetusti — tältä osin odottelemme edelleenkin tarkempia tietoja — onnistunut sitten pääsemään Suomeen, mutta nämä tietysti turvapaikan haun osalta ovat maahanmuuttopolitiikassa aika paljon pienempiä tekijöitä, turvallisuuden osalta toki sitten sitäkin merkittävämpiä.

Mitä tulee tähän lakiesitykseen, niin koronan johdosta täällä on yleisesti ottaen ollut sellainen pelin henki, että hallitus on tuonut vain tähän akuuttiin kriisiin liittyviä ajankohtaisia lakiesityksiä eduskuntaan, ja siitä syystä johtuen onkin tietysti ehkä vähän erikoista — ja toivottavasti jossakin vaiheessa saamme lisäselvyyttä siihen — millä perustein tämä nyt annettu esitys olisi sellainen, että se kuitenkin ikään kuin koronaan kriisinä tai sitten mahdollisesti muuten kiireellisenä tulisi jo tässä vaiheessa tänne tuoda. Eikä tämä vähemmän ongelmalliseksi muodostu sen johdosta, että kun puhutaan alaikäisistä, mitä tulee turvapaikanhakijoihin, niin kuten on aiemmissakin puheenvuoroissa täällä todettu, aika merkittävä osa alaikäisinä esiintyvistä ei sitä tosiasiallisesti kuitenkaan sitten jälkikartoituksessa ole ollut.

Ylipäättäänkin toiveet siitä, että lainsäädännön keinoin merkittäviä saavutuksia kotoutumisen saralla voitaisiin saada aikaan, ovat valitettavasti pitkin matkaa osoittautuneet hie-man ylimitoitetuiksi. Kyllä ylipäättäänkin muuton laajuudella ja toisaalta sillä, mistä maista, millaisista kulttuureista väkeä kuinkakin paljon minkäkin ajan kuluessa maahan lopulta tulee, on paljon keskeisempi vaikutus sen suhteen, kuinka tulijat sitten lopulta kotoutuvat, kuin konsanaan millään lakiesityksillä. Silloin jos määrät pysyvät kohtuullisina ja sosiaalinen paine kotoutua uuteen yhteiskuntaan pysyy riittävän kovana, niin kyllä kotoutumistakin tapahtuu, mutta jos muuttajien määrät ja toisaalta kulttuurinen etäisyys vastaanotta-

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

vasta yhteiskunnasta pysyvät kovasti suurena, niin mikään määrä lainsäädännöllisiä kotouttamistoimenpiteitä ei pysty kotouttamista takaamaan.

16.01 Heidi Viljanen sd: Arvoisa herra puhemies! Tämän hallituksen esityksen taustalla on, niin kuin monissa puheenvuoroissa tänään on kuultu, nimenomaan se, että lastensuojelulakia muutettiin jälkihuollon osalta tämän vuoden alusta niin, että jälkihuollon yläikärajaa nostettiin 21 vuodesta 25 ikävuoteen. Nyt ehdotetulla lakimuutoksella on tarkoitus samalla tavalla nostaa alaikäisinä turvapaikanhakijoina ilman huoltajaa Suomeen tulleiden nuorten saamien kotoutumista edistävien ja tukevien toimenpiteiden ikärajaa 21 vuodesta 25 vuoteen. Tarkoitus on näin ollen asettaa toisiinsa nähden vastaavankaltaisissa mutta eri lakien soveltamisalaa kuuluvissa tilanteissa olevat nuoret yhdenvertaiseen asemaan toisiinsa nähden. Näin ollen lakiehdotus on myös perustuslain 6 §:ssä säädetyn perusoikeuden, yhdenvertaisuuden, kannalta merkityksellinen.

Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi lakia niin, että kunnalle korvataan toimenpiteistä aiheutuneet kustannukset, kunnes nuori täyttää 25 vuotta.

Aivan kuten lastensuojelun jälkihuollon nuoret myös kotoutumislain mukaisen jälkihuollon piirissä olevat nuoret ovat vaarassa syrjäytyä jälkihuollon toimenpiteiden päätyttyä. Siksi jälkihuollon ikärajan nostaminen molemmille ryhmille on perusteltua. On arvioitu, että 30–40 prosenttia nuorista hyötyisi paljon jälkihuollon jatkamisesta 25-vuotiaaksi. Tukea he saisivat tarvittaessa — korostan tässä kohtaa nimenomaan sanaa ”tarvittaessa”, tämä ei ole yhtäläinen oikeus kaikille ja automaatio, kuten täällä monista puheenvuoroista on voinut saada semmoisen ymmärryksen — tukea he saisivat tarvittaessa asumiseen, taloudenhallintaan, koulutukseen, sosiaaliseen ja psyykkiseen toimintakykyyn, terveydenhuoltoon ja toimeentuloon. Tarkoituksena on tukea nuorta itsenäiseen asioiden hoitoon, ja ajan myötä tuen tarve näin vähenee.

Tässä yhteydessä haluaisin korostaa myös yksilöllisyyttä. Minä luotan sosiaalityöntekijänä ehdottomasti siihen, että arviointi tehdään sosiaalityössä luotettavasti. Tuen määrä ei ole, niin kuin sanoin jo aikaisemmin, mikään automaatio. Se voi olla joitain käyntejä sosiaalityöntekijöillä, tukea sellaiseen, missä nuori tarvitsee apua, oli se sitten opiskeluun liittyen taikka terveydenhuoltoon liittyen mutta niin, että tätä tukea olisi saatavilla. Ajattelen itse niin, että varhainen kotoutumisen tukeminen auttaa myöhempää pärjäämistä meidän yhteiskunnassamme, ja uskon, että se on meidän kaikkien toive. Meillä ei ole varaa yhteenkään uuteen syrjäytyneeseen, olipa tausta ihan mikä tahansa.

Esimerkiksi edustaja Peltokangas nosti myös esille lastensuojelun tilanteen, liikaa asiakkaita per sosiaalityöntekijä ja niin edelleen. Olen erittäin paljon samaa mieltä siinä yhteydessä. Onneksi hallitusohjelmassa tämäkin todettu asia on merkitty ja asiakasmäärää tullaan vähentämään. Harvoin lastensuojeluakaan kiitellään. Se nähdään monta kertaa pahana ja epäonnistujana, mutta haluan korostaa, että aika monet lapset ja aikuiset kiittelevät lastensuojelua siitä, että ovat aikanaan apua saaneet, kun sitä ovat tarvinneet.

16.04 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Lasten ja nuorten oikeuksien ja hyvinvoinnin turvaaminen on yksi yhteiskunnan tärkeimmistä tehtävistä. Nyt koronakriisin aikana tuen tarve on kasvanut entisestään, ja meidän onkin varmistettava riittävä tuki kaikille sitä tarvitseville. Näen, että tämä laki on siksi hyvin ajankohtainen. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja oikeuksien turvaamisen lisäksi ihmisten yhdenvertaisuuden on oltava lainsäädännön keskiössä. Suomen perustuslakikin tätä edellyttää.

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

Nyt käsittelyssä oleva esitys on, että ilman huoltajaa oleva lapsi tai nuori, jolle on myönnetty oleskelulupa hänen haettuaan Suomessa alaikäisenä kansainvälistä suojelua tai joka on otettu Suomeen pakolaiskiintiössä, voi olla tukitoimenpiteiden piirissä nykyisen 21 vuoden yläikärajan sijaan siihen asti kunnes täyttää 25 vuotta, kuten muutkin nuoret. Tämä on siis jatkumoa aikaisemmalle hallituksen esitykselle, jossa lastensuojelun jälkihuollon ikäraja nostettiin 25 ikävuoteen. Viime kaudella oppositioista käsin lakialoitteen tähän teki vihreiden edustaja Alanko-Kahiluoto, joten iso kiitos myös hänelle ja kaikille asiaan vaikuttaneille.

Lasten ja nuorten oikeuksien näkökulmasta jälkihuollon ikärajan nostaminen on tärkeä askel. Lastensuojelujärjestöt ja alan asiantuntijat ovat korostaneet useaan otteeseen monen nuoren syrjäytyvän jälkihuollon päättyessä 21 ikävuoteen. En usko, että yksin tulleet turvapaikanhakijat olisivat tässä mitenkään poikkeuksellisia. Haastava tilanne monelle nuorelle on muutto asumaan yksin. Perheryhmäkodeissa saa asua tällä hetkellä 18-vuotiaaksi asti, ja jousto tähän olisi tarpeen. On tärkeää, että tällaisessa nivelvaiheessa tukea on tarjolla nuoren iästä riippumatta, kun muuta tukiverkkoa ei ole. Edes hyvistä lähtökohdista olevat lapset ja nuoret eivät ole täysi-ikäisenä aina valmiita muuttamaan omaan asuntoon ja itsenäistymään. On epäoikeudenmukaista olettaa sitä yksin saapuneilta nuorilta.

Jälkihuollon nostaminen 25 ikävuoteen asti on yksi keino vähentää nuorten syrjäytymistä. Nuori saisi näin tukea ja avustusta jälkihuollon sosiaalityöntekijästä useamman lisävuoden ajan. Jälkihuollon pidentäminen ja vahvistaminen ovat yhtäältä myös ennaltaehkäiseviä toimia, joilla varmistetaan se, että nuorten ongelmat niin inhimillisesti kuin taloudellisesti eivät kasva liian suureksi yhteiskunnalle tai yksilölle itselleen. Pysyvä ja pidempi tuki auttaa opintojen loppuun saattamisessa, kotoutumisessa ja työllistymisessä.

Vielä edustaja Rydmanille — hän pohti näitä kotoutumisen edellytyksiä — täytyy todeta, että vastaanottajamaan asenneilmapiiri on tässä yksi aivan oleellinen tekijä. Jopa toisen polven maahanmuuttajien oppimistuloksissa [Puhemies koputtaa] ja työllistymisessä näkyy tämä näkökulma.

16.07 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tämä esitys turvapaikanhakijoiden, alaikäisinä maahan tulleiden turvapaikanhakijoiden erityiskohtelun pidentämisestä on kahdellakin tapaa käsittämätön.

Ensinnäkin nyt on korona-aika ja eduskunta toimii poikkeusoloissa. Nyt tänne tuodaan tällainen esitys, jolla ei ole kerta kaikkiaan mitään tekemistä koronakriisin kanssa. Eduskunnan poikkeustoimet perustuvat herrasmiessopimuksiin, mutta nyt hallitus ei tunnu näitä herrasmiessopimuksia noudattavan, ja toivonkin, että oppositio jatkossakin toimii yhtä vastuullisesti kuin tähänkin asti tämän koronakriisin hoidossa eduskunnassa. Hallitus ei todellakaan ansaitse pisteitä tästä, että tällaisia esityksiä tänne tuodaan.

Sitten taas sisällöllisesti tämä esitys on vielä käsittämättömämpi. Kun ei ole sinänsä mitään perustetta edes sille, että erityiskohtelu ulottuu 21 ikävuoteen asti — 18-vuotias on täysi-ikäinen ja sillä selvä — niin mitä ihmeen järkeä voi olla siinä, että tätä rajaa nostettaisiin nyt 25 vuoteen asti. Tätä ei hallituksen esityksessäkään viitsitä kovin paljoa perustella. Lisäksi täytyy muistaa se, että hyvin suuri osa näistä alaikäisenä maahan tulleista — tai sellaisiksi ilmoittautuneista — turvapaikanhakijoista eivät kyllä tosiasiasa ole alaikäisiä olleet maahan tullessaankaan. Tämä on yleisesti tiedetty tosiasia.

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

Tässä on käsitykseni mukaan kyse vihreiden ja muiden massiivista maahanmuuttoa ajavien kyynisestä politikoinnista ja maamme asioiden tarkoituksellisesta vahingoittamisesta lisäämällä humanitääriseen maahanmuuton vetovoimatekijöitä.

16.09 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tässähän on tosiaan — katsoin näitä — lausunnoissa kannatettu tätä jälkihuollon ikärajan nostamista. Silloinhan, kun olin sisäministerinä, meille tuli jonkin verran näitä yksin tulevia, ja täytyy myöntää, kun olen käynyt niissä kunnissa, missä on näitä yksin tulleita, että kyllähän se oli aika haastavaa saada heille heidän tarpeitaan vastaavia yksiköitä, ja ei ole ollenkaan helppo juttu tänne tulla.

Toinen asia on sitten tietysti se, mihin edustaja Östman täällä viittasi, että jos tässä on tällaista ankkurilapsiajattelua, niin se ei tietenkään ole missään nimessä kannatettavaa. Mutta sitten on ihan paljon näitä orpolapsia, joita tuli aikoinansa silloin, kun tuli monta kymmentä tuhatta, eli on huomioitava, miten paljon siellä sitten tuli juuri näitä orpolapsia, joilla se kotoutuminen on paljon vaikeampaa kuin sitten sellaisella, joka tulee perheen kanssa.

En osaa tähän sillä tavalla ottaa kantaa muuten kuin vain totean tästä itse laista, että... Tai siis sen kannan pystyn ottamaan totta kai, että silloin jälkihoito on tosi tärkeää, ja se on tärkeää, että se kotoutuminen tapahtuu ja integroituu tähän yhteiskuntaan ja sillä on pitkäkestoiset vaikutukset. Ja tässä lainsäädännössähän korostetaan nimenomaan sitä, että oppisi nämä Suomen säännöt ja sitten myöskin ottaisi vastuuta omasta toiminnastaan. Sitten on tietysti paljon sellaisia niin traumatisoituneita lapsia, että hyvin pitkään tarvitaan sitä tukea, myös mielenterveyden tukea.

Tämä kotoutumislakihan ei takaa mitään subjektiivista oikeutta tukeen, vaan sen tulee aina olla kunnan toimesta arvioitava, ja meillä suomalaiset lastensuojeluviranomaiset ovat kyllä harjaantuneet tämän tyyppisen tarpeen arviointiin.

Ehkä minulla kaikista suurin huoli on tässä niistä kustannuksista, että niille kunnille, jotka sitten tätä jälkihuoltoa, jälkihoitoa, tekevät, sitten oikeasti ne kustannukset korvattaisiin, koska meillä on niin monentyyppistä tarvetta näille, jotka yksin tulivat. — Kiitos.

16.11 Wille Rydman kok: Arvoisa herra puhemies! Täytyy muistaa se, että turvapaikanhakijat ylipäätyäänkään eivät tule ihan meidän lähialueiltamme, vaan maista, jotka sijaitsevat maantieteellisesti varsin kaukana. Alaikäinen turvapaikanhakija tai sellaisena esiintyvä, joka Suomen rajoille tulee, tuskin on aivan oma-aloitteisesti tänne asti päätenyt, vaan siinä on aika pitkä reissu taustalla, ja varmaankin reissua on jollakin tavalla joku taho myöskin suunnitellut ja sitä ollut järjestämässä.

Jos kyse on aidosti alaikäisestä lapsesta, niin voidaan kysyä, miksi se lapsi on näin kauas lähetetty, kun turvasatamia olisi varmasti ollut lähempänäkin tarjolla. Voi olla, että silloin usein motiivina taustalla lopulta on tällainen ankkurilapsiajattelu, jossa lapsi lähetetään ensin kolkuttamaan ovea, ja sen avulla sitten myöhemmässä vaiheessa tulee koko perhe. Sellainen perhe, joka lapsen tällaiselle matkalle lähettää, ei nähdäkseni toimi järin vastuullisesti, vaan itse asiassa laittaa lapsen sellaiseen vaaraan, joka kyseenalaistaa kyllä kyseisen perheen vastuullisuuden ylipäätyäänkään tällaisen lapsen suhteen. Jos taas kyse on aikuisesta ihmisestä, joka vain esiintyy alaikäisenä ja käyttää järjestelmäämme siten hyväksi, niin sitten ollaan taas toisentyypisen vakavan kysymyksen äärellä.

Mitä tulee taas kotoutumiseen yleisesti ottaen, niin koulutettu, kielitaitoinen ihminen käytännössä sopeutuu melkein oikeastaan minne tahansa päin maailmaa ja pystyy siellä

paikkansa ottamaan. Sitten taas, jos on kouluttamattomasta ja kielitaidottomasta ihmisestä kyse, niin sellainenkin kotoutuu kyllä kohtalaisen hyvin, jos kulttuurinen etäisyys lähtöalueen ja vastaanottavan seudun välillä on riittävän läheinen. Jos taas on tilanne, että on kouluttamaton ja kielitaidoton ja kulttuuriero lähtömaan ja vastaanottavan maan välillä on kovin suuri, niin silloin kotoutumisen ennuste on kyllä valitettavasti hyvin heikko, ja erityisen heikko se on silloin, jos lyhyen ajan sisään tietyltä alueelta tulee huomattava määrä maahanmuuttajia.

Sitten taas mitä tulee siihen, mitä edustaja Hopsu tässä toi esille, että merkittävänä ongelmana olisivat nimenomaisesti vastaanottavassa maassa ilmenevät asenteet ja vastaavat, kyllä minä ainakin näen kotoutumisen sellaisena prosessina, jonka pitäisi lähteä siitä, että muuttaja jollakin tavalla tulee osaksi sitä uutta yhteiskuntaa, mihin hän on muuttanut, ja sopeutuu siihen, eikä sillä tavalla, että vastaanottava yhteiskunta taipuu muuttajan ehdoilla toimimaan.

16.14 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tästä kotouttamislain muutoksesta on käyty aika vilkas keskustelu tänään. Edustaja Mäkelä käytti termiä, että tämä on ”käsittämätön”, ja valaisi monelta suunnalta sitä käsittämättömyyttä. Kuunneltuani hänen puheenvuoronsa minulle jäi tunne käsittämättömästä puheesta. Minä en ihan tavoittanut kaikkea sitä pohdiskelun taustaa.

Tässä edustaja Viljanen ja edustaja Hopsu erinomaisella tavalla luonnehtivat sitä, että tässä on yhdenvertaisuudesta kysymys, koska lastensuojelulaissa ollaan tehty tämä vastaava muutos, että ikärajaa on nostettu 25 ikävuoteen, ja nyt se tehdään kotouttamislain piirissä oleville. Ennen kaikkea tietysti orpolapsista on tässä tapauksessa kysymys: heille tehdään tämä sama prosessi. Tässä suhteessa on siis yhdenvertaisuudesta kyse. Toiseksi, kuten tuli edellisissäkin puheenvuoroissa jo esille, tämä ei ole subjektiivinen oikeus. Tämä ei automaattisesti lankea, vaan tarveharkinta on tässä takana, jolloin arvioidaan kunkin tilanne. Kukaan ei tätä saa automaattisesti.

Tässä joudutaan nyt pohtimaan moniakin kysymyksiä ja voidaan tietysti maahanmuuttoa, turvapaikkaprosessia ja muitakin arvioida, mutta edustaja Purra aikaisemmassa puheenvuorossa, jonka hän täällä käytti, toi esille sen seikan, että tämä liittyy nyt näihin maahanmuuttajien integroitumiseen liittyviin ongelmiin, hän viittasi siihen, kaikissa länsimaissa, ja totesi, että tätä vain viedään yhä pahempaan kulmaan, ja samaa edustaja Mäkeläkin tässä toi esille. Minun nähdäkseni tällä lakimuutoksella halutaan nimenomaan auttaa tässä tilanteessa — halutaan nimenomaan auttaa, että ratkaistaan niitä integroitumisen ongelmia, mitkä ovat aitoja ilmiöitä yhteiskunnassa. Siellä on vaikeuksia sopeutua, ja ennen kaikkea vaikeuksia on sopeutua näillä orpolapsilla. He eivät ainoastaan ole kaikkein haavoittuvimmassa asemassa, vaan jos katsotaan sitten niitä rikkeitä, ongelmia, joita on tullut vastaan, niin eniten maahanmuuttajissa niitä on nimenomaan näillä nuorilla ihmisillä, joilla ei ole omaa sosiaalista verkostoa lainkaan. Kun tullaan perhekokonaisuutena, niin siinä on aina se sosiaalinen ympäristö tukemassa ja ohjaamassa toisella tavalla ja se kasvuympäristö on parempi. Orvoilla on paljon paljon vaikeampi tämä tilanne. Ja kun täällä on puhuttu kustannuksista, siitä, onko meillä varaa tähän ja niin edelleen, niin kyllähän tämä on kaikki, niin kuin ministeri täällä aikaisemmassa vaiheessa sanoi, ennaltaehkäisevää toimintaa ja tämä maksaa itsensä aidosti takaisin. Se maksaa itsensä aidosti takaisin, koska voimme avittaa näitä nuoria, jotka ovat vieraassa kulttuurissa, uudessa kulttuurissa mukana, jotka pyrkivät sopeutumaan siihen järjestelmään. Siinä on monia hankaluuksia. Jos me

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

aidosti tulemme tässä vastaan, niin tämä tuottaa suuria säästöjä yhteiskunnalle jatkossa. Siinä mielessä tämä parantaa yhteiskunnallista ilmapiiriä meillä, sosiaaliset verkostot paranevat, ja tässä suhteessa se on jopa taloudellisestikin järkevää.

16.17 Wille Rydman kok: Arvoisa herra puhemies! Tähän Kiljusen puheenvuoroon siitä, että kun tulee valmiit sosiaaliset verkostot, niin se luo paremmat edellytykset kotoutumiselle: Se ei kyllä oikeastaan ole ihan koko totuus, koska nimenomaisesti sellaisessa tapauksessa, jossa muuttajat tulevat isoina ryhminä, varsinkin jos se tapahtuu kovin lyhyen aikavälin sisään, merkittävänä riskinä, joka itse asiassa usein on myöskin realisoitunut ympäri läntistä Eurooppaa, on nimenomaisesti se, että tämä muuttajajoukko itse asiassa pysyykin rakentamaan uuden elämänsä uudessa yhteiskunnassa pitkälti perustuen siihen vanhaan, kerralla siirtyneeseen yhteisöön ja alkaakin toimia sen uuden yhteiskunnan sisällä käytännössä edelleen nimenomaisesti osana sitä aiempaa viiteryhmäänsä, jolloin kotoutumisprosessi itse asiassa jää puolitiehen tai jää kokonaan toteutumatta. Tämä kertautuu tietysti vielä seuraavassa sukupolvessa maahanmuuttajia, eli jos onkin käynyt niin, että kontaktit kantaväestöön ovat säilyneet varsin vähäisinä mutta sitten ollaan eletty jonkinikäisen rinnakkaisyhteiskunnan elämää siinä omassa etniskulttuurisessa viiteryhmässä, jota mahdollisesti on tullut merkittävästikin saman lyhyen ajan sisään.

Ei sinänsä, on aivan perusteltua, että on olemassa erinäköisiä kotoutumispalveluita, joilla etenkin riskiryhmässä olevien palveluita ja kotoutumista pyritään helpottamaan ja auttamaan. Siitä, onko tämä nimenomainen esitys sellainen, joka sitä tukee, voidaan varmasti keskustella, ja uskon, että esimerkiksi hallintovaliokunnassa asiaa tullaan tarkkaan käsittelemään.

Mutta noin yleisesti ottaen, mitä tulee kotoutumisen edellytyksiin, niin paljon ratkaisuvampaa kuin mitkään yksittäiset sosiaalipoliittiset toimenpiteet tai lainsäädännölliset hankkeet on nimenomaisesti se, että muuton kokonaisvolyymi pidetään riittävän hallittuna, erityisesti mitä tulee sellaisiin muuttajaryhmiin, jotka tulevat matalasta koulutustasosta ja kovasti kaukaisesta kulttuurista.

16.19 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Tätä keskustelua täytyy ehkä hieman jatkaa siltä osin, mitä tarkoitetaan sillä, että tulee sosiaalinen verkosto mukana silloin, kun ihmiset muuttavat. Sehän tarkoittaa sitä, että kun on tehty kansainvälisiä tutkimuksia — niitä on tehty paljon maahanmuuttoon liittyvistä ilmiöistä — ja kun on havaittu näitä vaikeuksia siinä sopeutumisessa, kotoutumisessa, mikä pahimmillaan näkyy jopa rikostilastoissa, joihin täällä on useasti viitattu, niin kyllähän se nähdään selkeästi, kun katsotaan sitten tarkemmin näiden tilastojen taustoja, että sellaiset ihmiset, jotka ovat yksinäisiä, jotka ovat erillään, eivät ole millään tasolla integroituneet yhteiskuntaan ja — olennaisin seikka — puuttuu sosiaalinen kontrolli, ovat heitä, jotka sitten pahimmillaan syyllistyvät hankalaan käyttäytymiseen yhteiskunnassa. Siinä mielessä — jos ajatellaan, että perherakenteet ovat tukemassa ja siinä on myöskin sosiaalinen kontrolli mukana — voi hyvin sanoa, että silloin nuorilla, joilta puuttuu tämä tuki siinä uudessa yhteiskunnassa, sen puute aiheuttaa sitten häiriökäyttäytymistä, ja tässä suhteessa tämä ennakoitavuus — pyrimme auttamaan tähän yhteiskuntaan integroitumista kaikilla tavoin — on tässä paikallaan. Erityisen haavoittuvasta ryhmästä on kysymys.

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

16.20 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Täällä nostettiin esiin turvapaikanhakijoiden kokonaisvolyymi, ja täytyy todeta, että se ei ole ainoastaan koronatilanteen takia vaan jo paljon aiemmin laskenut merkittävästi niistä vuoden 2015 suurista määristä, ja tuntuu, että olemme jääneet käymään tätä koko turvapaikkakeskustelua niistä määristä käsin, jotka silloin saapuivat.

Sitten tässä pohdittiin tämmöistä ankkurilapsi-ilmiötä, ja yhtenä ratkaisuehdotuksena siihen, miten saataisiin kokonaiset perheet tulemaan, on se, että se humanitäärinen viisumin saanti olisi mahdollista, jolloin se kriisialueelta poispääsyä tarvitseva perhe voisi liikkua yhtenäisenä. Moni tapaus on myös sellainen, joka on sen pakomatkan aikana kadottanut yhteydet perheeseensä. Toivon, että tähänkin olisi tukea saatavilla. Eli tämmöisiä tapauksia on, että sitten vuosien jälkeen toisesta Euroopan maasta löydetään muun muassa Punaisen Ristin tekemän etsintätöiden avustuksella lopulta se perhe.

Tärkeää on kuitenkin, että jos lapsi on orpo tai tullut yksin, se tuki täällä Suomessa on tarjolla. Tässä kotoutumista nimenomaan auttaa se, että siinä rinnalla on kulkemassa joku ihminen — mitä tämä lakiesitys nyt mahdollistaa sitten 25 vuotiaaksi asti — neuvomassa, tutustuttamassa ja opettamassa, millainen on tämä Suomi, kuinka täällä toimia, kuinka työllistyä, kuinka saattaa opinnot loppuun.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työntekijöiden lähettämisestä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 71/2020 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässäkin enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

14.33 **Rami Lehto ps:** Arvoisa puheenjohtaja! [Puhemies: Puhemies!] — Arvoisa puhemies! Ehdotuksella edistetään lähetettyjen työntekijöiden yhdenvertaista kohtelua työehtoisissa kansallisten työntekijöiden kanssa ja yrityksien tasavertaista kilpailua. Lähetettyjen työntekijöiden yhdenvertaisen kohtelun ongelmat ovat etenkin rakennusosalalla todella yleisiä, ja arvioiden mukaan maassamme työskentelevistä lähetetyistä työntekijöistä noin kaksi kolmasosaa työskentelee rakentamiseen liittyvissä tehtävissä. Aluehallintovirasto raportoi syksyllä 2019, että joka toisen tarkastuksen yhteydessä ilmeni puutteita lähetetyn työvoiman palkkauksessa. Myös majoitusongelmat ovat yleisiä, kun lähetettyjä työntekijöitä majoitetaan kyseenalaisissa olosuhteissa. Olemme kuulleet, kuinka konteissa majoitetaan näitä työntekijöitä, ja siitäkin peritään vielä suurta vuokraa.

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

Aliurakointien määrät jatkavat kasvuaan, ja usein ketjuttaminen tarkoittaa sitä, että halvimman työvoiman maista työntekijöitä lähettävät yritykset voittavat kilpailutukset. Tämä tarkoittaa myös sitä, että nämä yritykset polkevat palkkoja ja työolosuhteita alaspäin myös suomalaisilta työntekijöiltä. On tärkeää, että edistetään kansallisten ja lähetettyjen työntekijöiden yhdenvertaista kohtelua palkkauksessa ja työehdoissa. Tämä nostaa suomalaisen duunarin arvoa. Kun työnantajan pitää korvata matka-, majoitus- ja ruokailukustannukset Suomessa työskentelyn aikana, hän ei voi enää periä niitä palkoista.

Nykyisen esityksen tarkoitus on turvata suomalaisten yritysten kilpailukykyä niitä ulkomaalaisia yrityksiä vastaan, jotka lähettävät työntekijöitä Suomeen alihankinnan, työvoiman vuokrauksen tai yritysryhmän sisäisen siirron perusteella. Tämä on kannatettavaa, että suomalaista työntekijää arvostetaan ja hän on tasavertainen lähetetyn työntekijän kanssa. Olen tyytyväinen, että hallitus on tällaista tuomassa. Tämähän poikkeaa täysin saatavuusharkinnastakin, mitä monet hallituspuolueet kannattavat. Tässähän arvostetaan sitä suomalaista duunaria eikä sitä tulevaa duunaria.

14.36 Niina Malm sd: Arvoisa puhemies! Oikein paljon kiitoksia edustaja Lehdolle puheenvuorosta. Mukava huomata, että ollaan samoilla linjoilla. Nyt käsiteltävä hallituksen esitys liittyy Euroopan parlamentin ja neuvoston lähetettyjä työntekijöitä koskevan direktiivin muutosdirektiivin implementointiin, niin kuin hän totesi. On tasa-arvon kannalta todella tärkeää, että ehdotettavilla muutoksilla esitetään lähetettyjen työntekijöiden yhdenvertaista kohtelua palkkauksessa ja työehdoissa suomalaisten työntekijöiden kanssa. Tämä on molemmin puolin myös avain vaikuttaa siihen, että emme lisää kaksia työmarkkinoita Suomessa vaan pikemminkin estämme niiden syntyä. Muutokset edistäisivät myös ulkomaisten ja kotimaisten yritysten tasavertaista kilpailua. Lähetettyjen työntekijöiden työehdot määräytyvät edelleen lain ja yleissitovien työehtosopimusten mukaan, mikä on koko työelämän tasa-arvon perusta.

Nyt ehdotetuilla muutoksilla täsmennettäisiin lähetettyihin työntekijöihin sovellettavia palkkasäännöksiä säätämällä vähimmäispalkan sijasta palkasta. Tämä tukee direktiivin edellyttämää palkkakäsitteen laajaa tulkintaa. Palkkatasa-arvo ja palkkojen läpinäkyvyys ovat tavoittelemisen arvoisia asioita, jotta kukaan ei joudu hyväksikäytetyksi tai syrjityksi työssään. Ehdotuksissa on huomioitu Suomen työehtosopimusjärjestelmä ja samalla edistetty muutosdirektiivin sallimissa rajoissa ulkomaisten yritysten yhdenvertaista kohtelua suomalaisten yritysten kanssa, kun ne järjestäytyvät Suomessa tai liittyvät valtakunnallisten työmarkkinaosapuolten työehtosopimuksiin. Tämä muutos koskisi myös alihankintatilanteita ja yritysryhmän sisäisiä siirtoja. Myös minä tervehdin tätä ilolla ja lämmöllä.

Majoitusoloja koskevia laadullisia vaatimuksia sovellettaisiin jatkossa myös lähetettyihin työntekijöihin, ja siten terveydensuojelulain ja työehtosopimusten vaatimukset majoitusoloista tulisivat sovellettaviksi myös tähän ryhmään. Näin voitaisiin puuttua lähetettyjen työntekijöiden majoitusoloissa ilmenneisiin puutteisiin, kuten edustaja Lehtokin tässä totesi, ja väittäisin, että jokainen meistä on varmasti yhtä mieltä siitä, että ei kenenkään — siis ei kenenkään — kuulu nukkua parakissa rottien kanssa.

On valitettavaa, että ministeri Haatainen ei ole paikalla, mutta hallituksen neuvottelut ovat hallituksen neuvotteluja, ja ne sattuivat tähän.

14.38 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Kannatan myös tätä tehtyä lakiesitystä. Tässä nyt korona-aikana kun valiokuntien työkin toimii vähän poikkeuksellisesti, tämä on ol-

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

lut jo työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa ennakkokäsittelyssä ja on ollut asiantuntijakuuleminen, ja meillä on ollut sitä kautta mahdollisuus tutustua näihin asiantuntijalausuntoihin. Kyllä siellä rakennusalan työntekijöiden lisäksi rakennusalan työnantajien ja myöskin Suomen Yrittäjien lausunto on positiivinen tälle lakiesitykselle, ja myös sille, että siinä on tämä suoja säännös eli niin sanottu *ordre public* -käytäntö mukana. Suomeksi sanottuna, kuten täällä ovat jo edelliset puhujat puhuneet, se tarkoittaa sitä, että kilpailuasetelma tulee tasavertaiseksi, jos ajatellaan vaikka rakennustöitä, joissa nyt pääosin on, kuten tässä taideettiin mainita, kaksi kolmasosaa kaikista lähetetyistä työntekijöistä. Kun rakennustyöt keskittyvät näihin suurimpiin kasvukeskuksiin pitkälti, niin erityisesti tämä ikään kuin oman alueen ulkopuolelta tulevan työvoiman tarve kohdistuu esimerkiksi pääkaupunkiseudulle, Tampereelle ja joihinkin muihin kasvukeskuksiin, ja silloin on tietysti olennaista, että kun suomalainen tarjoaja voi tuoda vaikka Pohjanmaalta tai Pirkanmaalta tai Satakunnasta tai Savosta tai mistä hyvänsä työntekijöitä esimerkiksi Helsingin rakennustyömaille ja heillä on omat työehtosopimusmääräyksensä päivärahoista ja muista järjestelmistä, niin olisi epäreilua kilpailua, kuten lausunnoissa hyvin todetaan, jos sitten nämä vastaavat säännökset eivät sitoisi sitä, joka tuo tänne Romaniasta tai Bulgariasta työvoimaa.

Kokoomus ei sinänsä vastusta missään nimessä ulkomaista työvoimaa, vaan pidämme sitä välttämättömänä muun muassa rakennusalalla, mutta emme nyt emmekä koskaan ole kannattaneet sitä, että ulkomaalaista työvoimaa tuodaan polkemaan kotimaisia työehtoja. Siitä ei ole kyse. Sen takia järjestelmän pitää olla sellainen, että se on tasapuolinen. Nyt varsinkin tässä työllisyystilanteessa, missä me nyt olemme, on hyvinkin todennäköistä, että kun väistämättä mennään kohti lamaa, osassa Suomea rakennusalan työt ovat hyvin vähissä jatkossa mutta todennäköisesti pääkaupunkiseudulla, muutamissa muissa kasvukeskuksissa ja myöskin tietyissä lomakeskuksissa niitä on, ja silloin on tärkeää, että kannustin toimii siinä, että myös Suomen sisältä kannattaa lähteä niitä töitä tekemään, ja sitä kautta pidetään työllisyyttä yllä. Sitten sen lisäksi, mihin kotimaista työvoimaa ei yksinkertaisesti riitä, otetaan reiluilla pelisäännöillä ulkomaista työvoimaa.

14.41 Matti Semi vas: Arvoisa puhemies! Yhdyn näihin edellisiin kehujiin näissä asioissa. Tämä on hyvä muutos nimenomaan koskien näitä vierasperäisiä työntekijöitä ja sillä tavalla vie eteenpäin tasa-arvoista kilpailutilannetta ja parantaa suomalaisten yritysten mahdollisuutta olla näillä rakennusmarkkinoilla.

Minä kävin aamulla juttelemassa tästä asiasta tuolla Rakennusliitossa, ja siellä tuli semmoisia yllättäviä ja hälyttäviäkin juttuja esille esimerkiksi tämmöisistä alihankintaketjuista, kuinka huonosti niitä on pystytty valvomaan ja että ne eivät toimi riittävällä tasolla. Siihen nähden me tarvitsemme myös riittävät valvontaresurssit siihen, että toimitaan työehtojen ja majoitusasioitten osalta sillä tavalla, että ne ovat kunnolliset, hyvät ja laadukkaat ja päivärahat tulevat oikealla tavalla maksettua. Tähän tarvitaan varmasti lisää resursseja. Tuli esimerkkejä jopa siitä, että saattaa olla uzbekistanilaisia työntekijöitä, rakennusmiehiä, samassa parakissa kymmenen yöpymässä pienissä ahtaissa tiloissa. Näin korona-aikana, jos siellä joku pärskähtää sen koronan liikkeelle, niin kukaan ei valvo sitä, mihinkä se menee. He vain pyörivät siellä työmailla ja ovat töissä, ja tavallaan on vaarana, että tämän taudin leviäminenkin lähtee sitä kautta uudelleen eteenpäin menemään.

Sinänsä koko tämä lakiehdotus on hyvä, mutta se valvonta minua huolestuttaa eniten. Tähän valvontaan pitää myös saada satsauksia, niin että meillä toimivat nämä järjestelmät kunnolla.

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

14.43 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Täällä varmaan kollegatkin ovat pahoitelleet sitä, että ministeri ei pysty olemaan paikalla, koska tämä on kyllä tärkeä parannus lähetettyjen työntekijöitten direktiivistä johdettuun suomalaiseen lainsäädäntöön ja siinä mielessä tärkeä, ja voisi sanoa, että tämä on suomalaisen yrittäjän paras puolustus, että meillä pystytään varmistamaan se, että työehtoja ja palkkoja ei pystytä lähettämisen tai vuokratyön kautta polkemaan. Täällä joku kollegoista totesi, että nyt pitää noudattaa samoja palkkasäännöksiä. Kyllä niitä itse asiassa tähänkin mennessä on pitänyt noudattaa, mutta nyt tässä tehdään kyllä selkeästi tällainen täsmentäminen.

Sitten erityisesti näihin majoitusoloihin liittyvää: Siinä direktiivissä ei lähdetty Euroopan laajuisesti tarkentamaan niitä majoitusoloja. Muistan, kun Euroopan parlamentissa istuin meppinä, kun sitä siellä käsiteltiin ja olin oman EPP-ryhmäni raportointia siinä, niin silloin todettiin, että aika vaikea on lähteä Euroopan laajuisesti laittamaan tiettyjä standardeja. Meillä Suomessahan löytyy lainsäädännöstä standardit, ja nyt niitä sitten laajennetaan tässä koskemaan myöskin lähetettyjä työntekijöitä, mikä on sinällensä erittäin hyvä.

Tässä edustaja Semi nostikin esille just tämän valvonnan ja tietojenvaihdon tärkeyden. Tämä on yksi keskeisimmistä asioista, koska muutenhan nämä jäävät kuolleiksi pykäliksi, jos ei pystytä valvomaan. Se asia, mitä täältä Suomesta päin vietiin sinne direktiiviin, oli se, että meillä rakennustyömailla on nykyään pakollisena tämä tunnistekortti, josta nähdään henkilöllisyys. Tämä oli sellainen, mikä meiltä voitiin viedä muualle päin hyvänä käytänteenä, jota kannattaa ottaa käyttöön muuallakin, jotta tiedetään, että ne ihmiset ovat oikeasti niitä, jotka siellä palkkalistoissa näkyvät.

Tässä on hyvä kiinnittää huomiota siihen, että lähettämisen ennakoilmoitukseen esitetään tehtäväksi just näitä sisällöllisiä muutoksia ja tiedonantovelvollisuutta laajennetaan koskemaan kaikkia lähetettäviä työntekijöitä. Tämä on siinä mielessä tärkeää, että pystymme varmistamaan, että ne ihmiset ovat niitä, joita pitäisi olla, ja toisaalta sitten kun maitten viranomaiset tarkastavat sitä, että on maksettu palkkaa, niin siitä, että sitten jossakin maassa on maksettu myöskin ne sosiaalikulut. Se, miksi lähettämisen kautta saatetaan saada tällä hetkellä halvempaa työvoimaa, johtuu kuitenkin siitä, että näitten sosiaalielikkä sivukulujen kohdaltahan on kyseessä lähettävän maan lainsäädäntö, ja jos siellä on hyvin matalat tasot, niin silloin tietysti on mahdollisuus saada sitä kautta kustannushyötyä, mutta me emme pysty tietämään, onko niitäkään maksettu, jos emme pysty tätä tietojenvaihtoa tekemään näitten maitten viranomaisten välillä.

Tässä yhteydessä nostaisin esille vielä sen asian, joka nyt ei varsinaisesti lähetettyihin liity, että Suomeenkin työntekijöitä on houkuteltu myös sillä, että on sanottu, että on mahdollisuus päästä tietyn ajan kuluttua suomalaisen sosiaaliturvan piiriin ja esimerkiksi perheille lapsilisät saada Suomesta.

Arvoisa puhemies! Me tiedämme, että me tarvitsemme Suomessa [Puhemies koputtaa] myöskin ulkomailta tulevaa työvoimaa, mutta sen ehdoton edellytys on se, että missään tapauksessa työehtoja eikä myöskään palkkoja poljeta vaan ollaan samalla viivalla suomalaisten yrittäjien kanssa.

14.46 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Olisi ollut hienoa, että ministeri olisi ollut täällä lähetekeskustelussa tätä esittelemässä. Mutta olen tietoinen siitä, että ministeri on valtioneuvoston neuvotteluissa, ja jos tällaista lainsäädäntöä tulee, niin kovasti suon, että ministeri on edelleen tekemässä hallituksen riveissä erinomaista lainsäädäntövalmistelutyötä, ja siinä mielessä on oikeinkin hyvä asia näinpäin.

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

Kuten tässä hyvin yksituumaisesti on tuotu esille, tämä on tärkeä kysymys erityisesti rakennusalan työnantajille mutta totta kai myös suomalaiselle rakennusmiehelle, jota tämä kaikkein eniten koskee. Surullisena voi todeta, että EK on tätä vastustanut, samalla Teknologiateollisuus siellä. Minä ymmärrän jollakin lailla EK:ta, kun se kuitenkin edustaa enemmän sitä niin kuin isojen pörssiyhtiöiden näkemystä, että mistä säästötoimia vain pystytäisiin aikaan saamaan alihankintaketjussa, niin se on vain pörssiyhtiön omistajan pussiin virtaavaa rahaa. Mutta ilahduttavaa on, että me täällä yli puoluerajojen näemme tämän tilanteen, mikä tässä on ollut tapetilla. Eli kun näkee, että SAK, STTK, Akava, Rakennusliitto sekä Rakennusteollisuus ja Suomen Yrittäjät ovat tämän esityksen takana, niin se on erityisen hyvä.

Edustajat Semi ja Essayah toivat esille tämän valvontaresurssin. Meidän varmasti pitää myös ruveta pohtimaan, kuinka me kehitämme omia valvontajärjestelmiämme. Jos se on jalkajuoksua ja paikalla olemista, niin tästä tulee niin kallis ja byrokraattinen järjestelmä, että meidän pitää pystyä virtaviivaistamaan meidän omaa valvontajärjestelmäämme ja tehdä myös sinne se dataloikka. Me tiedämme, että palkanmaksua voidaan katsoa tilinauhalla ja todeta, että kyllä, henkilö, lähetetty työntekijä, on saanut täällä työehtosopimuksen mukaista palkkaa, mutta kun samaan aikaan sitten, niin kuin tässä on tuotu esille, käytänteet majoituskustannusten osalta ovat sellaiset, että on kymmenen henkeä yksiossa ja jokainen maksaa 500 euroa kuukaudessa vuokraa, niin siinäpä se sitten onkin näitten osalta. Ja nyt kun nämä majoituskustannukset tässäkin ovat tulleet esille, niin että niiden pitää tämän esityksen mukaisesti jatkossa mennä, niin se on erityisen tärkeä asia.

Pidän tätä esitystä erinomaisena, ja toivotaan, että näin korona-aikoina tämänkaltaisia kehittäviä asioita tuodaan edelleen.

14.50 Kaisa Juuso ps: Arvoisa puhemies! Tämä on erittäin tervetullut hallituksen esitys. Itse hieman ihmettelin, että kun näin koronan aikaan on sovittu, että tuodaan vain sitä koskevia lakiesityksiä kiireellisenä, niin miksi tämä olisi kiireellinen. Mutta kun katsoin noita päivämääriä, niin ymmärsin kyllä, miksi. Tämä Euroopan unionin direktiivi on tullut voimaan jo 23. kesäkuuta 2018, ja tämä on pantava jäsenmaissa täytäntöön 30.7.2020 mennessä. Eli meillä on ollut kaksi vuotta aikaa, ja vasta nytten tämä tuodaan eduskuntaan. Oletan, että tämä oltaisiin voitu tuoda paljon aikaisemminkin.

Perussuomalaiset ovat pitkään kritisoineet halpatyövoiman tuontia Suomeen, koska se kilpailee suomalaisten kanssa samoista työpaikoista ja polkee palkkatasoa. Tämä esitys nytten poistaa tämän epäkohdan — en tiedä, poistaako kokonaan, mutta ainakin suurelta osin, mikäli valvonta pelaa. Näitä lähetettyjä työntekijöitä oli Suomessa vuonna 2019 yhteensä noin 23 000 henkilöä, eli henkilöitä, joilla oli niin sanottu A1-todistus; he tulivat meille töihin toisesta EU-maasta, ja suurimmat maat olivat Viro ja Puola. Erittäin tervetullut esitys, hieno homma. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lääkelain, lääkkeiden velvoitevarastoinnista annetun lain ja tartuntatautilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 80/2020 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan tässäkin enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

14.52 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan lääkelain, lääkkeiden velvoitevarastoinnista annetun lain ja tartuntatautilain muuttamista tietyiltä osin. Muutosten tarkoituksena on parantaa lääkkeiden saatavuutta ja riittävyttä Suomessa. Lääkelakiin ehdotetaan seuraavia muutoksia:

Ensinnäkin, lääkkeen saatavuushäiriötilanteessa tai todennäköisen saatavuushäiriön uhatessa sosiaali- ja terveysministeriö voisi viimesijaisena keinona, silloin kun se on kansanterveyden suojelemiseksi välttämätöntä, määräaikaaisesti rajoittaa tai kohdentaa lääkevalmisteen tai lääkeaineen jakelua, myyntiä tai kulutukseen luovutusta tai määrätä lääkevalmisteen tai -aineen asettamisen määräaikaaisesti etusijalle jakelussa. Yleistyvät lääkkeiden saatavuushäiriöt ovat maailmanlaajuinen ongelma. Poikkeustilanteessa, esimerkiksi tartuntatautiepidemian aikana, lääkkeiden saatavuus voi entisestään vaikeutua. Sosiaali- ja terveysministeriön tekemän päätöksen avulla markkinoilla olevia niukkoja lääkevarastoja voitaisiin kohdentaa yhdenvertaisesti mahdollisimman monelle niitä tarvitsevalle rationaalisen lääkehoidon periaatteen mukaisesti.

Toiseksi, lääketukkukaupoille tulisi ilmoitusvelvollisuus lääkejakelun katkoksista. Lisäksi lääkevalmisteen myyntiluvan ja rinnakkaistuontimyyntiluvan haltijoiden ilmoitusvelvollisuutta täsmennettäisiin. Ilmoitusvelvollisuuden tarkempi säätäminen parantaisi entisestään tiedonkulkua toimijoiden välillä. Ehdotetulla muutoksella voidaan edistää sitä, että viranomaiset, apteekit, sairaala-apteekit, lääkekeskukset ja eläinlääkärit saisivat tiedon sellaisista lääkejakelun häiriö- ja keskeytystilanteista, jotka voivat merkittävästi vaikuttaa lääkkeiden toimituksiin.

Kolmanneksi, apteekkien varastointivelvoitetta ja apteekin tiloja koskevia säännöksiä täsmennettäisiin. Apteekeissa olisi pidettävä tavanomaisen asiakaskunnan vähintään kahden viikon keskimääräistä tarvetta vastaavaa määrää lääkettä ja lääkkeiden käyttöön tarvittavia välineitä ja tarvikkeita sekä sidetarpeita.

Apteekin asiakastiloihin liittyvää sääntelyä täsmennettäisiin siten, että lääkkeiden myyntiä varten olisi oltava yksi yhtenäinen asiakastila. Varaston tulisi sijaita tässä tilassa tai välittömässä apteekin läheisyydessä olevassa tilassa. Muutoksen tarkoituksena olisi selvittää sitä, että yhdellä luvalla voisi harjoittaa toimintaa vain yhdeksi toimipisteeksi katsottavasta asiakastilasta.

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

Velvoitevarastointilakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset velvoitevaraston tarkastajan ja Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen oikeudesta antaa velvoittavia määräyksiä. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen määräystä voitaisiin ehdotusten mukaan tehostaa uhkasakolla. Lisäksi lakia täsmennettäisiin siten, että velvoitevaraston on sijaittava Suomessa ja että sosiaali- ja terveysministeriö voisi päättää velvoitevarastoinnin alituksesta myös laajamittaisen saatavuusongelman uhatessa.

Tartuntatautilakia muutettaisiin siten, että sosiaali- ja terveysministeriön oikeutta määrääkäsiksi rajoittaa tai antaa oikeuksia määrätä ja luovuttaa tartuntataudin hoitoon tarkoitettuja lääkkeitä laajennettaisiin tartuntataudin ennaltaehkäisyyn ja tartuntatautiin liittyvien oireiden ja jälkitautien hoitoon käytettyihin lääkkeisiin. Lisäksi ehdotuksessa esitetäisiin laajennettavaksi niiden terveydenhuollon laitteiden ja tarvikkeiden piiriä, joiden osalta voidaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella poiketa vaatimustenmukaisuuden arvioinnista ennen laitteiden saattamista markkinoille.

Muutosten tavoitteena on turvata tartuntatautien ehkäisyn ja niiden oireiden ja jälkitautien hoitoon tarkoitettujen lääkkeiden ja lääkinnällisten laitteiden ja tarvikkeiden yhdenvertainen jakelu ja saatavuus käyttäjille. — Kiitos.

14.56 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tässä voi nähdä, että kun on tällainen erityinen kriisiaika, niin se toisaalta sitten kirvoittaa tekemään lainsäädäntöä, kun huomataan tiettyjä puutteita. Tämän kriisin aikana nähtiin myöskin se, että tarvittiin valmiuslain asetuksia, joilla pystyttiin varmistamaan lääkkeitten saatavuus ja riittävyys Suomessa. On huomioitava se, että sitten kun näistä ajoista päästään pois, niin edelleenkin on todella tärkeää huolehtia lääkkeitten saatavuudesta ja riittävyydestä maassamme. Kun katsoo maailmallakin tätä kriisiä, niin voi sanoa, että hyvin samantyyppisiä puutteita on monissa muissakin maissa huomattu ja todellakin ymmärretty, että joskus voi olla kysymys vaikkapa yhden ainoan lääkeaineen puuttumisesta, joka saattaa olla kriittistä vaikkapa sitten näitten hengityskonepotilaitten tai vastaavien kohdalla, ja sen tähden voi sanoa, että tämä lainsäädäntö on kyllä kannatettava ja tervetullut.

Kun ministeri on paikalla, niin tässä yhteydessä olisin halunnut tietää, onko tässä pohdittu tätä apteekkiverkkokauppasääntelyä sen tarkemmin tai nähty, onko siinä jollakin tavalla mahdollisesti muutoksiin tarvetta, koska aika paljon — tai ainakin näin olen ymmärtänyt — tämän epidemian aikana myöskin sitten verkkokauppa on vilkastunut, ja tietysti apteekit ovat kehitelleet monia muitakin tapoja, joilla ovat sitten voineet toimittaa potilaille näitä lääkkeitä ilman, että välttämättä esimerkiksi riskiryhmäläisten on tarvinnut lähteä sinne paikan päälle.

Siinä mielessä kannatettava ja hyvä esitys, ja ilmeisesti tässä on kuultu myöskin sitten alan toimijoita laajasti tämän lainsäädännön valmisteluvaiheessa — ja jos ei, niin viimeistään sitten ainakin siellä valiokuntavaiheessa. Mutta tähän verkkokauppasääntelyyn olisin halunnut vielä ministeriltä näkemystä.

14.58 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Kaikki muutokset, joilla pystytään parantamaan lääkkeiden saatavuutta, ovat hyvä asia. Tässä esityksessä on nyt yhdistetty lääkelain, lääkkeiden velvoitevarastoinnista annetun lain ja tartuntatautilain muuttaminen — pohjalta osin valmiuslain 87 §:ään liittyvä asetus — ja tätä ideaa halutaan sitten viedä myöskin lakiin, ja varmasti ihan perustellusti.

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

Tämä kuulemisaikataulu on tietenkin ollut haastavan tiukka. Lausunnonantajille on ollut hyvin lyhyt aika, milloin he ovat pystyneet sen lausunnon antamaan, ja se on tietenkin ollut tässä hankaluus, ja valiokunnassa sitten yritetään vielä saada heiltä lisätietoa asiasta. Joka tapauksessa vaaditaan perusteellinen käsittely tämän osalta, tässä on paljon asiaa, koska osa näistä tulee siis jäämään pysyvään lainsäädäntöön. Ei ole kyse niin sanotuista koronaan liittyvistä — koronan esille tuomista kyllä — vaan pysyvistä muutoksista, jotka eivät ole määräaikaaisia.

Täällä on joitakin kohtia noussut esille, esimerkiksi varastojen sijoitus ja myöskin kalliit lääkkeet ja niiden velvoitevarastointi. Se on varmasti kohta, mikä pitää miettiä, miten se kaikkia niitä koskee, koska ne ovat todella kalliita lääkkeitä. Tässä on paljon asioita, ja varmasti valiokunnassa sitten käydään niitä huolella läpi.

Mutta nostaisin tässä esille kysymyksen, kun ministeri on paikalla. Olen tehnyt lakialoitteen lääkkeiden saatavuuden parantamiseksi niin, että jos lääkkeiden saatavuushäiriössä huomataan, ettei ole apteekissa toimittavaa asiakkaalle esimerkiksi juuri sitä vahvuutta, mikä on reseptissä, niin voitaisiinko se toimittaa toisen vahvuutena mutta kuitenkin niin, että se kokonaisvahvuus pysyisi samanlaisena. Eli esimerkiksi voi olla kaksi tablettia yhden sijasta — huolellisesti — tietenkin niin, että potilasta ohjattaisiin, ja vain silloin, kun asiakas itse on siihen suostuvainen. Tämä helpottaisi sekä lääkäreiden, hoitohenkilökunnan että apteekin työtä, koska käytännössä nyt joudutaan soittelemaan edestakaisin, yrittämään saada lääkäriä kiinni, ja sitten asiakas jää ilman sitä lääkettä ja joutuu juoksemaan monta kertaa sen perässä. Kysyisin, olisiko mahdollista nyt tässä yhteydessä muuttaa vielä tätä 57 b §:ää tämän lakialoitteen mukaisesti.

15.01 Rami Lehto ps: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esitys on sinällään kannatettava ja perusteltu, mutta ongelmaksi jää edelleen se, että Suomi on edelleen hyvin riippuvainen lääkehuollon maahantuonnista.

Jo maaliskuussa lääkkeiden kysyntä oli ennätystasolla koronaviruksen takia. Silloin, kun se virus alkoi kunnolla täällä jyllätä ja alkoi tulla kaikkennäköisiä muita asioita, niin ihmisethän lähtivät hamstraamaan apteekkeista varsinkin särkylääkkeitä ja kipulääkkeitä, kuumelälääkkeitä, ja nehan alkoivat hyllyissä vähenemään. Tosin apteekit pääsivät vanhoista tuotteista eroon, niin eivät käy vanhaksi — mutta ei tämä lääkepula nyt pelkästään koronakriisin aikana ole ollut. Kun katsoo Suomen Apteekkariliiton tekemää kyselyä, niin jo viime vuoden syksyllä oli iso pula kipulääkkeistä, e-pillereistä, verenpainelääkkeistä, adrenaliinikynistä ja syöpälääkkeistä, elikkä todella tärkeistä lääkkeitä. Eikä silloin ollut minkään näköistä epidemiaa täällä Suomessa pyörimässä, eli tämä ei ole pelkästään nyt tämänhetkinen tilanne.

Arvoisa puhemies! Pelkät lääkehuoltoon liittyvät, nyt esitetyt kiristykset eivät välttämättä aina auta, kun ei myös tartuntalain 60 §:n mukaisia varsinaisia karanteenipäätöksiä koronaepidemian aikana tehty. Suosituksessa pysyä karanteenin omaisissa olosuhteissa tai muissa sellaisissa ei ole kyse laissa tarkoitettusta karanteenista, vaan nimenomaan suosituksista, jonka noudattamatta jättäminen ei ole rangaistavaa. Ihmisethän eivät nyt pysyneet karanteenissa, vaikka sitä toivottiin. Tämähän lisää lääkkeitä käyttöä nyt, kun se tauti lisääntyy, kun ihmiset lähtevät pyörimään, minne ei pitäisi. Esimerkiksi karanteenisuosituksia rikottiin räikeästi Espoon Nihtisillan vastaanottokeskuksessa, jonka asukkailla on ollut vaikeuksia noudattaa Espoon kaupungin tartuntatautiyksikön asettamia karanteeniohjeita. Vastaanottokeskuksessa asuvasta 410 turvapaikanhakijasta 101:llä on ollut korona-

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

virustartunta kevään aikana, mutta viranomaisten toimivalta ei riitä heidän liikkumisensa tai alueelta poistumisen rajoittamiseen, saatikka estämiseen.

15.03 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa herra puhemies! Tosiaan tämä käsittelyssä oleva lakiesitys on tärkeä, ja on hienoa, että se on saatu eduskuntaan. Tosiaan, niin kuin ministeri täällä esitteli, lain päätavoite on parantaa lääkkeiden saatavuutta ja riittävyyttä Suomessa poikkeusolojen ja valmiuslain käyttöönottoasetuksen päättymisen jälkeen. Niin kuin täällä on todettu, lääkepulahan oli todellisuutta jo ennen koronaepidemiaa, ja lääkehuollosta vastaavan ministerin keskeinen tehtävä onkin tehdä kaikki voitava, että lääkkeitä on saatavilla, on sitten epidemiakriisi tai ollaan siinä normaalissa tilanteessa, johon mahdollisimman pian päästään.

Kun tätä lakia on tehty, niin kyllä alan toimijoilta on tullut viestiä, että hyvin kiireellä on valmisteltu. Hienoa, että se on tänne tullut, mutta varmasti on tärkeää, että nyt täällä valiokunnan puheenjohtajat ja eduskunta arvioivat, onko tämä huolellisesti tehty, koska kyseessä on pysyvä lääkelain muutos, joka ei liity vain tähän koronaepidemiaan, vaan ennen muuta liittyy [Hannu Hoskosen puhelin soi] niihin normaalioloihin, ja valiokunnan on tarkkaan tämä lakiesitys käsiteltävä.

Tuo lääkealan tiekartta, koko lääkealan lainsäädäntö laahaa pahasti jäljessä. Täällä mainittiin verkkokauppa — ovatko säädökset sellaisia, että verkkokauppa voi toimia turvallisesti ja modernisti samalla tavalla kuin ehkä muissa Pohjoismaissa jo? Monet muut säädökset ovat jääneet käsittelemättä, ne kaatuivat viime kaudella ehkä opposition, jos tässä sallitaan, sote-jarrutukseen. Emme ehtineet noita lakiesityksiä käydä läpi. Meillä on tuo lääkealan tiekartta, johon eduskunta lisäsi tälle vuodelle rahat. Hallitus hienosti otti koppia ja lisäsi julkisen talouden suunnitelmaan. Kysyisinkin ministeriltä: missä vaiheessa noita lakiesityksiä tuodaan? Toivoisin, että apteekkiakin koskeva lainsäädäntö modernisoitaisiin ja ehdittäisiin käsitellä vielä tämän eduskuntakauden aikana — miten tämä etenee, siitä kysyisin. Jos ei ehditä, niin onko ministeriössä nyt resursoitu virkamiehet niin, että päästään eteenpäin ja todellakin lääkealaa koskeva lainsäädäntö saadaan tälle vuosituhannele?

Maaliskuussa asiakasmäärät kasvoivat, kun hallitus ilmoitti rajoitustoimenpiteistä. Apteekit jotakuinkin selvisivät, mutta pullonkaulaksi muodostui tukkuporras, josta tavaraa ei saatu liikkeelle, ja toimitukset olivat kovin rajoitettuja viikkoja. Kysyn: Miksi tukuille ei nyt tuotu lisävelvoitteita? Käsittääkseni tässä on vain tämä ilmoitusvelvollisuus, olenko oikeassa? Muistan, että vuonna 2017 aika aktiivisestikin oppositio ja myös me hallituspuolueet puhuimme Oriolan kriisin jälkeen noista tukkujen vastuista ja sitten jäimme pohtimaan, minkälaisia lakiesityksiä tulee. Onko niitä tulossa? Miten ministeri tämän näkee?

Sitten näin tehyläisenä kansanedustajana vielä se, että hyvin vahvasti lausunnoissa terveydenhuollon ammattilaiset toivoivat lääkkeiden saatavuusongelmien parempaa tiedottamista terveydenhuollon ammattilaisille ja asiakkaille, koska aika usein asiakas saa tiedon vasta apteekissa ja tuota tietoa voisi [Puhemies koputtaa] tuoda aikaisemminkin.

Ihan viimeisenä kysyn apteekkien nykyistä laajemmasta oikeudesta vaihtaa lääkkeitä. Tuosta kysyin kirjallisessa kysymyksessä, minkä täällä edustaja Laiho nosti esille, 57 b §:n muuttamisen. [Puhemies koputtaa] Siinä annettaisiin oikeus vaihtaa tuo vahvuus ja sovitaa se annos jo apteekissa, ettei lääkärin yhteydenottoa pitäisi odottaa. Kun Lääkäriliitto on tätä kannattanut, tämä jo toimii myöskin muissa Pohjoismaissa [Puhemies koputtaa] ja totesitte kirjallisen kysymyksen vastauksessa, että mietitte tätä, niin onko mahdollista, että tämä lakiesitys nyt tuotaisiin eduskuntaan?

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Eduskunnan vanha käytäntö on se, että jos puhelin soi kesken täysistunnon, niin se, kenellä puhelin soi, tarjoaa kahvit kaikille paikalla olleille edustajille. [Hannu Hoskonen: Sekin sopii!] Koronarajoitukset olivat edustaja Hoskosen onni. [Aki Lindén: Kymmenelle!]

15.07 Heidi Viljanen sd: Arvoisa puhemies! Kiitokset tästä hallituksen esityksestä, jonka koen kyllä tässä maailmanajassa todella tärkeänä esityksenä. Niin kuin tässä on useissa puheenvuoroissa puhuttu, edustaja Sarkomaa ja Lehto viimeksi, meillähän lääkkeiden saatavuudessa on ollut ongelmia pitkin matkaa, ja varmasti tähän liittyen meille edustajille on kysymyksiä tullut, ja itsekin jo syksyllä tein ministerille lääkkeiden saatavuuden turvaamisesta kirjallisen kysymyksen. Asia on siis varsin keskeinen.

Tietysti tämä koronaepidemiatilanne on saanut meidät ihan erityisesti havahtumaan tähän asiaan, ja niin kuin tiedetään, niin kun poikkeusoloihin päädyttiin, niin lääkkeitten hamstraaminen alkoi ja se lisäsi tietysti sitten erityisesti sitä, että piti pystyä puuttumaan siihen, kuinka paljon näitä lääkkeitä voidaan kuluttajille ja kansalaisille jakaa.

On ollut hienoa, että lääkkeiden saatavuutta on seurattu aktiivisesti koko epidemian ajan ja lääkehuolto on toiminut Suomessa hyvin eikä vakavia saatavuusongelmia ainakaan omien tietojeni mukaan ole ilmennyt. Niin kuin tiedetään, me olemme globaalien tuotantoketjujen päässä lääkehuollon osalta. Tässä pitää olla koko ajan tarkkana, ja sen takia näen erittäin tärkeinä nämä kolmeen lakiin ehdotetut muutokset.

Muutoksista lääkelakiin nostaisin erityisesti lääketukkukaupoille tulevan ilmoitusvelvollisuuden lääkejakelun katkoksista, koska on todella tärkeää, että se tieto kulkee silloin, kun meillä on niitä tuotanto- ja lääkejakelukatkoksia. Kuten tässä on jo tullut esille aikaisemmissa puheenvuoroissa, on myös tietysti tärkeätä, että tieto olisi jo lääkettä määrääväällä lääkärillä ja sitten potilaalla. Myös sitten lääkkeiden velvoitevarastointilaista nostaisin erityisesti täsmennykset siihen, että velvoitevaraston olisi sijaittava Suomessa ja sosiaali- ja terveysministeriö voisi päättää velvoitevarastoinnin alituksesta myös laajamittaisen saatavuusongelman uhatessa.

Nämä ovat tärkeitä muutoksia, ja varmasti näihin sosiaali- ja terveysvaliokunnan kanssa sitten erityisesti vielä paneudutaan, mutta lähtökohtaisesti kiitokset tästä hallituksen esityksestä.

15.10 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Kiitokset myös ministerille asian selkeästä ja hyvästä esittelystä.

Tässähän todella, niin kuin kollegat ovat maininneet, kolmeen eri lakiin tehdään muutoksia. Tässä tartuntatautilain muutoksessahan olennaisin asia on se, että myös tämmöinen yleisvaarallisen tartuntataudin epäily otetaan nyt lähtökohdaksi sille, että voidaan karanteenipäätös tehdä, ja se on tärkeä asia. Mutta keskityn itsekin, niin kuin tässä muutkin ovat keskittyneet, enemmän nyt tähän lääkkeiden saatavuusasiaan.

Tulkitsen tämän koko lakiesityksen niin, niin kuin täällä eräät kollegat ovat jo tuoneetkin esille, että kun me olemme nyt siirtymässä tilanteeseen, jossa valmiuslaki ja sen tiettyjä pykäläiä, tässä tapauksessa 87 §:ää, asteittain tullaan purkamaan, niin meillä täytyy löytyä niin sanotusta tavanomaisesta lainsäädännöstä keinot säädellä myös muuttuvissa olosuhteissa näitä asioita. Ihan sama logiikka koskee muuten myöhemmin tänään tässä istunnossa pöydälle laitettavaa säädöstä kiireettömästä hoidosta. En nyt laajenna tässä vaiheessa keskustelua siihen, mutta oma mielipiteeni siitä asiasta on se, että me emme voi mennä

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

koko vuotta sillä, että meillä on se kyseinen pykälä — taitaa olla valmiuslain 88 § — voimassa, vaan meidän täytyy itse asiassa terveydenhuoltolakiin saada erillinen säädös, miten niissä oloissa, joissa me nyt elämme, pystytään sitten tavallisella lainsäädännöllä sitä asiaa hallitsemaan.

Mutta tässä on kysymys todellakin lääkkeiden saatavuudesta ja siitä, että voidaan valtion toimenpitein, tässä tapauksessa sosiaali- ja terveysministeriön johdolla, säädellä ja ensisijaistaa, eli asettaa tärkeysjärjestykseen, tiettyjen sairauksien, epidemian tai muun tilanteen hoitoa tietyillä lääkkeillä. Jotta tämä konkretisoituisi, niin otetaan nyt esimerkiksi tämä paljon puhuttu Oxiklorin eli hydroksiklorokiini, jota on käytetty ja kokeiltu eri puolilla maailmaa nyt tämän koronainfektion hoitoon. Suomessahan nähtiin — tähän on ihan sanomalehtitietoa, joka on meillä kaikilla ollut saatavilla — että kahden viikon ajan maaliskuussa voimakkaasti lisääntyi apteekeissa Oxiklorinin osto. Lääkärit alkoivat määrätä itselleen ja kenties sitten reumapotilaat pyytää lääkäreiltä reseptejä, että voisiko saada varastoon näitä lääkkeitä. Tämä on hyvä esimerkki siitä, että jos nyt olisi todettu, että meillä tietyissä tapauksissa vaikeassa infektiossa tarvittaisiin kohdennetusti tätä kyseistä lääkettä juuri joillekin potilaille, niin ne lääkkeet olisivatkin siirtyneet ihmisten kotivarastoon semmoisille potilaille, joilla ehkä ei ollenkaan ollut se tilanne. Eli tässä mielessä tämä lainsäädäntö on erinomaisen hyvä, ja sitten, kun tämä tulee valiokuntaan, käymme tietenkin tämän perusteellisesti läpi, mutta kiitoksia tästä asiasta.

15.13 Pia Kauma kok: Arvoisa puhemies! Edustaja Lindén tuossa edellä kuvasi hyvin tämän lainmuutoksen sisällön, eli ollaan parantamassa lääkkeiden saatavuutta sillä tavoin, että STM voisi määräaikaaisesti rajoittaa tai kohdentaa sellaisten lääkeaineiden luovutusta, joista on pulaa juuri sillä hetkellä.

Palautehan tästä on ollut lausuntokierroksella pääosin hyvää, mutta siellä on tullut esiin myöskin sitä, että pelkästään lainsäädännöllä ei paranneta riittävästi lääkkeiden saatavuutta. Tällä tarkoitetaan lähinnä sitä, että meillä on ollut tämä lääkkeiden saatavuusongelma jo ennen koronaa. Itse tein siitä asiasta viime vuonna, viime kesänä, kirjallisen kysymyksen ja sain silloin selville, että esimerkiksi vuonna 2012 tuli Fimean tietoon 156 tapusta, joissa oli pulaa lääkkeistä, mutta 2018 niitä oli jo 1 213, eli kuudessa vuodessa lääkepula oli paisunut jo seitsemän—kahdeksankertaiseksi. Lisäksi Itä-Suomen yliopiston tutkimuksen mukaan vuonna 2018 jopa 80 prosentilla apteekeista oli saatavuusongelmia päivittäin tai lähes päivittäin. Kysymys oli adrenaliinikynistä, ehkäisypillereistä ja jopa rintasyöpälääkkeistä. Eli meillä on joissakin sairaaloissa ollut se tilanne, että jopa syöpälääkkeistä on ollut pulaa, ja näinhän ei voi pitkällä aikavälillä jatkua.

Pitää miettiä, millä tavalla ylipäätään tätä lääkkeiden saatavuusongelmaa parannetaan. Olisiko mahdollista, arvoisa ministeri, esimerkiksi tehdä yhteistyötä muiden Pohjoismaiden kanssa lääkkeiden varastoinnin osalta, saatavuusongelman osalta, muun muassa sitä taustaa silmällä pitäen, että Suomen osuus maailman lääkemarkkinoista on vain noin 0,3 prosenttia eli se on todella pieni? Pääosinhan valmistus ja valmistusraaka-aineet tulevat Kiinasta ja Intiasta. Eli meidän varmaan kannattaisi pohtia koko arvoketjua tässä lääkkeiden valmistuksessa ja kehittämisessä ja viedä sitä siihen suuntaan, että Suomessa niitä kannattaisi kehittää ja valmistaa. Tähän vaikuttavat muun muassa valtion tutkimusrahat, jotka meillä vuosien mittaan ovat vähentyneet, parissakymmenessä vuodessa 90 miljoonasta vähän päälle 20 miljoonaan, eli sinnekin tarvittaisiin lisää. Ja sitten vielä yksi asia

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

eli se, että varsinkin harvinaisten lääkkeiden osalta voisi pohtia myöskin erityislupia niiden maahantuomiseen.

Eli, arvoisa puhemies, tässä esillä olevat lakimuutokset ovat tärkeitä, mutta samalla pitää pohtia myöskin asian ratkaisemista pidemmällä aikavälillä.

15.16 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Ensinnä pyydän anteeksi tekemääni virhettä. Näköjään tuo viestinnän osaaminen ja järkevä hallinta vaatii vielä hieman harjoitusta, mutta yritän parhaani.

Kiitoksia, arvoisa ministeri, ja hallitukselle kiitokset hyvästä esityksestä.

Tämä koronaviruskriisi on nyt meille osoittanut, miten mielettömän tärkeää on se, että meillä on riittävä määrä varastossa lääkkeitä, niin että myös kriisin tullen kansalaisilla on mahdollisuus saada tässä maassa lääkkeet apteekkeista joka puolella Suomea. Nyt tiedämme kouriintuntuvasti, kuten edellisessä puheenvuorossa edustaja Kauma totesi, että lääkkeitä on ollut joissakin lajeissa jo pulaa. Tämä varastointimalli, mikä Suomessa on käytössä, on varmaan toimiva, mutta siinä on selvästi puutteita. Kuten äsken kuulimme, niin meillä on monia lääkkeitä, joita ei ole ollut saatavilla tämän pienehkön kriisin aikana. Pitää muistaa, että tämä parhaillaan elämämme koronakriisihän on vasta, sanoisinko, isojen kriisien ensivaroitus. Voi tulla joitakin muitakin markkinahäiriöitä. Häiriöhän voi tulla mistä tahansa vaikka kauppasodan muodossa, esimerkiksi jos kansainvälinen kauppa ei käy.

Kun ministeri on nyt paikalla, käytän tilaisuutta hyväkseni ja kysyisin kaksi kysymystä.

Toinen koskee tätä lääkkeiden nykyistä varastointia: olemmeko sillä pääsemässä sellaiselle tasolle, jossa voimme sanoa kansalaisille, että lääkkeiden saatavuus on kohtuullisen hyvin turvattu? Aukotonta järjestelmäähän emme varmaan pysty tekemään.

Toinen asia koskee näitä rokotteita, joita koronaa varten parhaillaan tehdään. Luin juuri äsken netistä uutisia, että Kuopion yliopistossa ollaan edetty jo niin pitkälle, että varmaan rokotetta ruvetaan valmistamaan. Onko meillä kansainvälisten toimijoiden kanssa sellaiset sopimukset voimassa, että sitten kun rokotteita saa, niin pystymme saamaan niitä ensimmäisten joukossa, niin ettemme jää siinä jonossa hännille, koska se voisi olla kansalaisten kannalta erittäin, erittäin ikävä vaihtoehto?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Vielä edustaja Vehviläinen ja sen jälkeen ministerin vastaus.

15.18 Anu Vehviläinen kesk: Arvoisa puhemies! Samaan asiaan tässä haluan kiinnittää huomiota, mihin useampikin edustaja edellä, eli siihen, että lääkkeiden saatavuus ei ole ollut pelkästään nyt tämän koronan ongelma vaan jo useampien vuosien ajan. Tuttuja lääkkeitä — verenpaineläkkeitä, hormonivalmisteita, ja jopa flunssalääke Finrexin taisi olla toissa päivänä — on ollut useita kuukausia loppu, mikä kertoo siitä, että meillä on nyt tässä saatavuudessa ongelmia ja olisi laitettava näitä mahdollisimman hyvin kuntoon.

Täällä edustaja Sarkomaa viittasi tähän koko lääketoimialan tiekarttaan. Se on yksi asia, mutta uskon kyllä, että tämä koronakriisi meitä vauhdittaa tässä lääkealan kuntoon laittamisessa laajemminkin.

Itse ajattelen sillä tavalla, että tämän kriisin myötä, kun ollaan nähty, minkälaisia ongelmia on lääkkeitten ja sen takia, että meillä ei vielä sitä rokotetta ole, Suomen ja myös koko Euroopan pitäisi pystyä omavaraisuuteen enemmän panostamaan, koska me olemme erittäin riippuvaisia Kiinasta ja muista Aasian maista. Se on minusta semmoinen, että kun mi-

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

nisterillä ja ministeriöllä on enemmän aikaa, päästään tästä ihan päiväkohtaisesta korona-kriisistä toivottavasti pois, niin pitää miettiä sitä, miten tätä omaa tuotantoa ja myös yhteistyötä Euroopan alueella pystyttäisiin parantamaan.

Sitten tähän itse esitykseen.

Itse tulkitson sillä tavalla, että tämä on tietyllä tavalla paluuta normaaliin, että meillä normaalilainsäädäntöä — tässä tosiaan kolme lakia ollaan muuttamassa — ja päästään pois sieltä poikkeusolojen ja valmiuslainsäädännön kehästä, jos näin voisi sanoa. Tässä ministeri esitteli, mitä tämä pitää sisällään.

Haluaisin itse kiinnittää erityistä huomiota vähän toiseen kohtaan, kuin mihin tässä edellä kollegat. Haluaisin kysyäkin tästä tartuntatautilain muutoksesta. Kun tässä hallituksen esityksessä kerrotaan, että lisäksi ehdotuksessa esitetään laajennettavaksi niiden terveydenhuollon laitteiden ja tarvikkeiden piiriä, joiden osalta voidaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella poiketa vaatimustenmukaisuuden arvioinnista ennen laitteiden saattamista markkinoille — eli tämä 75 § — niin kysyisin, ollaanko tässä sertifiointin kanssa tekemisissä ja minkälaisia esimerkkejä tällaisista poikkeamista on. Kun katsoin hallituksen esitystä, niin siellä viitattiin muun muassa erityyppisiin hengityssuojaimiin ja sitten myös näihin virustesteihin. Minusta tämä on kiinnostava asia. Kun tässä kuitenkin kevään aikana on tullut ilmi ja on ihmetelty sitä, miten hitaasti saadaan tiettyjä tuotteita, joita voidaan Suomessa valmistaa, markkinoille, niin liittykö tämä nyt esimerkiksi tähän? Viime viikolla, taisi olla, kolme yritystä alkoi valmistaa näitä hengityssuojaimia. Tätä haluaisin kysyä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt ministeri Pekonen, 3 minuuttia.

15.21 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen: Arvoisa puhemies! Kiitos edustajille hyvistä kommenteista ja puheenvuoroista.

Todella, niin kuin tässä useat edustajat viittasivat lääkkeiden saatavuushäiriöihin, saatavuusongelmiin, joista useampi teistä on myöskin tehnyt kirjallisia kysymyksiä, tämä on iso ongelma ja tämä on myöskin globaali ongelma, ei pelkästään Suomen ongelma. Edustaja Kauma omassa puheenvuorossaan nostikin esiin pohjoismaisen yhteistyön. Me olemme käyneet keskusteluja muun muassa EU-tasollakin siitä, miten voisimme yhteistyössä hankkia lääkkeitä, ja varmasti myöskin pohjoismaista yhteistyötä on tarpeen tässä tiivistää näiden lääkehankintojen osalta.

Samaten esimerkiksi, mitä tulee näihin rokotteisiin, jotka edustaja Hoskonen nosti omassa puheenvuorossaan esiin, ja rokotteiden saatavuuteen suomalaisille, tässä olemme liittyneet eurooppalaiseen yhteishankintamekanismiin, ja tällä tavalla pystymme myöskin turvaamaan isommat hankinnat. Kuten täällä on todettu, niin Suomi on kuitenkin lääke-markkinoilla verraten pieni toimija.

Edustaja Essayah jo alussa kyseli apteekkien verkkokaupoista, ja todellakin sääntelytarpeet ovat nousseet nyt tässä kriisissä esille. Me otamme kyllä nämä kehittämistarpeet huomioon jatkaessamme lääkehuollon kehittämistä tulevan lääkehuollon tiekartan suuntaviivojen mukaisesti. Uskon, että tästäkin kriisistä myöskin lääkehoidon osalta opimme ja saamme uusia suuntaviivoja työllemme ja tarpeita nousee esiin.

Muutama edustaja kiinnitti huomiota kiireelliseen valmisteluun tämän paketin osalta, ja se on aivan totta, että korona-aikana olemme tuoneet useita esityksiä eduskunnalle erittäin kiireellisellä aikataululla, niin myöskin tämän. Tämä on käynyt kirjallisella lausuntokier-

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

roksella, mutta on toki todella tärkeää, että sosiaali- ja terveysvaliokunta vielä tämän käy läpi. Mutta olemme myöskin jo tehneet muutoksia näiden lausuntojen perusteella tähän esitykseen.

Tämä lääkeaineen vaihto tai annoskoon vaihtaminen apteekissa, mihin viittasivat edustajat Laiho ja Sarkomaa, on tosi tärkeä ja hyvä asia, ja me tähän perehdymme ministeriössä asiantuntijoiden kanssa. En lupaa, että tuomme sitä nyt tähän pakettiin mitenkään enää kiireellä mukaan, vaan se täytyy valmistella huolellisesti ja käydä asiantuntijoiden kanssa läpi. Arvioimme sitä asiaa ja palaamme myöhemmin tähän.

Täytyy todeta, että viime kaudella tehtiin jo todella paljon työtä, kun tehtiin apteekkilaikiin uudistusta ja muutostarpeita. Nämä hallituksen esitykset kuitenkin raukesivat silloin vaalikauden vaihteessa, ja nyt sitten olemme tuomassa tämän istuntokauden aikana näitä esityksiä eduskunnalle, ja niitä tällä hetkellä siellä käymme läpi.

Puhemies! Jäi varmasti nyt monta kysymystä vielä vastaamatta — 3 minuuttia jo kului. Ehkä tässä nopeasti, jos sallitte, [Puhemies: Sallin!] vielä edustaja Vehviläisen kysymykseen näistä lääkinnällisistä laitteista: näillä tarkoitetaan muun muassa kirurgisia nenä-suu-suojia, että voitaisiin todellakin näitä saattaa markkinoille poikkeuksellisin kriteerein. Tämä oli vastaus kysymykseenne.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.25.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 16.22.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä.

16.22 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Jatkan tässä vielä toisella asialla aiempaan keskusteluun liittyen lääkelain, lääkkeiden velvoitevarastointilain ja tartuntatautilain muutokseen, jonka hallitus on nyt tuonut tänne kiireellisenä, mutta varsinaisestihan tässä ei ole kyse kiireellisestä lakiesityksestä. Otan tässä nyt kantaa tähän tartuntalain osioon.

Mehän olemme tartuntalakia muuttaneet liittyen ravintoloiden avaamiseen, ja nyt tuodaan tartuntatautilaista taas yksi osa, jota on muutettu niin, että eristämistä voidaan tehdä yleisvaaralliseksi perustellun tartuntataudin epäilylle. Se on varmasti myöskin perusteltu muutos sinne, mutta ihmetyttää näitten lakien hajanaisuus, kun sama laki tuodaan moneen kertaan. Tässä yhteydessä kyllä kysyn, että kun tämä tartuntatautilaki tänne nyt tuodaan ja tästä eristämisestä, karanteenista, on kyse, niin miksi tässä yhteydessä ei ole tarkistettu myös muilta osin tartuntatautilain epäjohtamukaisuutta.

Tartuntalaissa karanteenilla tarkoitetaan taudinaiheuttajalle altistuneen tai perustellusti altistuneeksi epäillyn henkilön erottamista muista kotiinsa tai muuhun määrättyyn paikkaan. Ainakin kotiin eristämisen osalta tämän toiminnan lainmukaisuus vaatisi selvennystä. Siellä voidaan nyt kotiin eristää tai sanotaan, että jos on tartunnan saanut, niin voidaan

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

määrätä, että teidän pitää olla kotona karanteenissa. Lain mukaan tällaiseen eristämiseen voidaan kuitenkin määrätä vain terveydenhuollon toimintayksikköön — nyt ihmisiä on kuitenkin määrätty koteihinsa — eikä toisaalta voitaisi rajoittaa heidän liikkumistaan. Tässä on ollut erilaisia käytänteitä. Eri lain perusteella on tehty näitä päätöksiä, on käytetty 57 §:ää tai 63 §:ää. Tämä on sekavaa kentällä, ja tästä on tullut palautetta sieltä, että lain pitäisi tällaisessa yleisvaarallisessa tartuntataudissa olla hyvin yksiselitteinen, koska kyse on sekä asiakkaan oikeusturvasta että henkilökunnan oikeusturvasta.

Tartuntatautilain oikein soveltaminen ja eristämisen ja karanteenipäätökset vaikuttavat taudin kulun lisäksi ihmisten Kela-tukiin ja potilaiden ja lääkärin oikeusturvaan. Toivoisinkin, että tuodaan [Puhemies koputtaa] hyvin pikaisella aikataululla, jos ei nyt tässä yhteydessä ehditä, nämä tartuntatautilain pykälät tarkistettavaksi.

16.25 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Minä puolestani tässä keskustelun toisessa osassa en nyt puutu tähän tartuntatautilakiasiaan — otin siihen kantaa silloin noin tunti, puolitoista sitten — vaan tähän lääkkeiden saatavuusasiaan, josta halusin vielä tässä yhteydessä pari ajatusta tuoda esille.

Olen itse asiassa aikaisemmassa keskustelussa kerran maininnut tällaisen esimerkin, joka oli aika puhutteleva. Osallistuin kaksi vuotta sitten silloisissa töissäni erääseen kansainväliseen, varsin korkeatasoiseen McKinsey-konsulttiyhtiön järjestämään seminaariin, jossa yhtenä puhujana oli Intermountain Healthcaren toimitusjohtaja Marc Harrison. Tämä Intermountain Healthcare toimii Yhdysvaltojen luoteisosassa muutaman osavaltion alueella ja on erittäin maineikas, ja muun muassa edellinen presidentti Obama piti sitä amerikkalaisen terveydenhuollon eräänlaisena kultakimpaleena, jos näin voi sanoa, eli se oli nimenomaan myös taloudellisesti tehokas toisin kuin jotkut muut yksiköt siellä. Harrison toi esille, että he olivat — siis voidaan sanoa markkinatalouden ytimessä — päätyneet siihen, että yksi syy lääkkeiden saatavuusongelmiin on aika raaka tilanne, eli se, että hetimitään annetaan syntyä tällaisia saatavuusongelmia, jotta lääkkeiden hinnat voidaan pitää korkealla. Se oli aika hätkähdyttävää kuulla nimenomaan yhdysvaltalaisen henkilön suusta. Hän totesi, että heidän sairaalaorganisaationsa, joka oli suuri, noin HUSin kokoinen, oli kääntynyt eräiden muiden sairaaloiden puoleen, ja he olivat yhdessä ainakin suunnittelemassa — en tiedä, onko se käynnistynyt — omaa lääketuotantoa, eli eräänlaista julkisomisteista lääketuotantoa.

Nyt me olemme aika usein täällä puhuneet tästä lääkkeiden saatavuusongelmasta, ja me tiedämme, miten Suomessa esimerkiksi rokotetuotanto aikanaan ajettiin alas. Meillä on kotimaista lääketuotantoa, mutta kaiken kaikkiaan tämä lääketuotanto on kansainvälistynyt ja toimitusketjut ovat pitkät. Ja ihan vakavassa mielessä esittäisin, että sosiaali- ja terveysministeriössä ja vaikka TEMissä, työ- ja elinkeinoministeriössä, pitäisi ottaa pohdittavaksi kysymys kotimaisen lääketuotannon uudelleen elvyttämisestä tai vahvistamisesta, jotta meillä olisi tässä suhteessa turvallisempi olo.

Mitä tulee velvoitevarastointiin, niin jossain yhteydessä olisi hyvä, että ainakin sosiaali- ja terveysvaliokunnalle järjestäisi vierailu katsomaan esimerkiksi tuolla Meilahdessa maan alla — vaikka Meilahti on sinänsä siis sairaala-alue ja parikymmentä metriä merenpinnan yläpuolella — valtavaa lääkevarastoa, joka sijaitsee muistaakseni parikymmentä metriä merenpinnan alapuolella. Se on todella vaikuttavaa nähdä, kun siellä on useiden kuukausien lääkevarastot olemassa. Nämä ovat äärettömän tärkeitä asioita meidän terveydenhuol-

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

tomme kannalta, ja sikäli hyvä, että tässä lakiesityksessä tehdään nyt tarkennuksia näihin asioihin.

16.28 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tällä lainsäädännöllä, mitä tässä nyt lähetekeskustelussa on, on hyvä tarkoitus. Sillä halutaan varmistaa, että meillä on lääkkeiden riittävyys ja saatavuus ja kaikki varmistetaan myös poikkeusoloissa, ja nyt siitä syystä ollaan tekemässä lainsäädäntömuutoksia.

Mutta, tässä on nyt tällainen prosessiongelma mielestäni. Kun luin noita kommentteja tähän asiaan liittyen, ja minuunkin on otettu tästä yhteyttä, niin nämä lausunnonantajat ovat hyvin kiireellisesti joutuneet näitä lausuntoja antamaan, ja kaikki se pohdinta. Mielestäni se ei ole nyt ihan oikein, että sysätään eduskuntaan vähän niin kuin koronan varjolla nyt tällaisia lakeja. Siis korostan: tarkoitus on hyvä. Mutta jos tämä tehdään hyvin nopeasti ja lausunnonantajat kokevat, että he eivät ole pystyneet paneutumaan tähän kunnolla, katsomaan niitä kolikon kaikkia viittä puolta, niin siinä on sitten sellainen ongelma, että se työ jää tänne eduskuntaan. Nyt kyllä edellytänkin totta kai sitä, että sosiaali- ja terveysvaliokunta sitten kuulee laajemmin asiantuntijoita, varsinkin heitä, jotka ovat kokeneet, että he eivät ole saaneet riittävästi aikaa tästä lausumiseen. Nämä ovat hyviä asioita, mutta koronan varjolla me emme voi ottaa tänne ihan mitä sattuu lainsäädäntöä, ja emme voi myöskään lähteä siitä, että ne on huonosti valmisteltu. En tässä yhteydessä tietenkään nyt epäile, että se on tarkoitushakuista. Ei missään nimessä.

Kaiken kaikkiaanhan se liittyy tuohon kotouttamislakiinkin, mistä äsken puhuttiin. Meidän olemme sopineet, että näillä kokoonpanoilla, millä me täällä istuskelemme päivisin, kun on nimenomaan rajattu mahdollisuus olla täällä ja meillä ei ole debatteja käytössä ja meillä ei muutenkaan ole normitilanne, että tänne ei tuotaisi mitään semmoista, mitä ei juuri tällä hetkellä tarvita.

Meillä on tällä hetkellä esimerkiksi koronan suhteen, epidemian suhteen suhteellisen rauhallinen tilanne, ja siinä mielessä tätä valmisteluaikaa kyllä näyttäisi olevan. Sitten jos se vaikea tilanne tulisi, niin äkkiähän tänne sitten niitä saadaan, mutta nyt vähän painaisin hillitsimiä ihan niin kuin parlamentarisminkin näkökulmasta ja myöskin lainsäädännön laadun näkökulmasta. — Kiitos.

16.31 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Samaa mieltä siitä, että tämä lakiesitys nyt ei ihan suoranaisesti kuitenkaan koronaan liity, koska koronaanhan ei tällä hetkellä tunneta edes lääkettä. Mutta aihepiiriä laajemmin tuntematta on kuitenkin helppo kannattaa lääkkeiden varastoinnin tehostamista ja kotimaisen lääketuotannon toiminnan mahdollistamista.

Haluaisin tuoda esiin, että jo ennen tätä koronakriisiä oli sellainen tilanne, että useissa lääkkeissä oli saatavuusongelmia. Saamieni tietojen mukaan ne johtuivat siitä, että lääkkeiden valmistus on hyvin keskittynyttä kansainvälisesti, ja jos raaka-aineiden toimituksissa ilmenee häiriöitä, niin niitä lääkkeitä yksinkertaisesti ei valmisteta, ja sitten Suomen kaltainen pieni markkina-alue varsinkaan ei niitä lääkkeitä pysty saamaan samalla tavalla kuin suurimmat markkina-alueet. Voi tulla sellainen tilanne, että jonkun sairauden lääkettä ei ole saatavilla ja siihen ei ole kunnollista korvaavaa lääkettä tai sen sivuvaikutukset voivat olla potilaan kannalta paljon vaikeammat kuin sen alkuperäisen lääkkeen. Eli tällaisille asioille ja tälle aihepiirille kyllä täytyy pystyä tekemään jotain pidemmälläkin tähtäimellä kuin tämän koronakriisin aikana, koska eihän se voi niin olla, että suomalaisten lääkkeiden

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

saatavuus on kiinni kansainvälisistä toimitusketjuista. Kriisitilanteissa ne voivat katketa silloin, jos maailmankauppa ei toimi normaalisti.

16.32 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Itselläni ei ole mitään tarvetta yleensä päästä sanomaan mitään viimeistä sanaa eri asioissa. Muutaman kerran olen oikein pidättyväisyyttä osoittanut, että niin ei tapahtuisi, mutta otin nyt puheenvuoron sen takia, että kommentoin edustaja Risikon puheenvuoroa.

Yleensä olen huomannut, että olemme hyvin pitkälti kaikissa asioissa täällä, mistä käytämme puheenvuoroja, samaa mieltä, eikä tässäkään nyt suurta näkemyseroa ole. Mutta kysymyshän on nyt ihan oikeasti siitä, että tämä liittyy sillä tavalla tähän pandemiaan, että me olemme hoitaneet Suomessa lainsäädännöllisesti tätä pandemiatilannetta valmiuslain tiettyjen pykälien nojalla. Tämä liittyy 87 §:ään muistaakseni. Sehän antaa ihan huikeat valtuudet valtiolle itse asiassa ottaa haltuun koko terveydenhuollon organisaatio — no, se tulee 86 §:stä, mutta tässä 87 §:ssä säädetään esimerkiksi lääkkeiden valmistusta, tukku-kauppaa ja kaikkia näitä, jolloin valtio voi ottaa määräysvallan — ei siis mitään sosialisointia vaan ohjata tätä kyseistä toimintaa ja määrätä tiettyjä tuotantoja tekemään. Nyt kun tämä poikkeusolojen tilanne on kuitenkin ohittumassa — itse uskon niin, ja varmaan kaikki niin toivomme, nähtäväksi se tietenkin jää — niin olisi syytä, että meillä normaalissa lainsäädännössä olisi välineitä, joilla me säädämme näitä tilanteita, ettei meidän tarvitse ikään kuin mennä sen kautta, että meidän pitää todeta, että poikkeusolot ovat maassa.

Myöhemmin tämän vuorokauden aikana, sitten toisessa istunnossa, tämä liittyy, niin kuin jo aikaisemmin itse totesin, samalla tavalla tähän kiireettömään hoitoon. Siinäkin minun mielestä täytyy päästä tilanteeseen, että meidän ei tarvitse sen takia ylläpitää poikkeusolojen määrittelyä tässä maassa, että me voisimme joustaa tässä kiireettömään hoitoon pääsyn asiassa, vaan samalla tavalla kuin nyt säädetään lääkelakiin muutoksia, niin meidän täytyy terveydenhuoltolakiin säätää muutos, jolla me voimme sitä asiaa siellä säädellä.

16.35 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! On aivan totta, mitä edustaja Lindén sanoi, että me olemme täällä aina hyvin pitkälle, paljonkin samaa mieltä, ja enhän minäkään kritisoisi itse tämän lain tarkoitusta. Minun mielestäni me tarvitsemme juuri sellaisen työkalun, joka on meidän niin sanotussa normilainsäädännössä, ettei tarvita mitään erikoislainsäädäntöä. Nythän se on nähty tämän valmiuslain osalta, että jos me menemme valmiuslain kautta hoitamaan näitä, niin me joudumme täällä jatkuvasti pyörittämään niitä, kun meillä olisi sellainen lainsäädäntö — tämä on hyvä esimerkki, valmiuslaki versus tartuntatautilaki: Meillä on tartuntatautilaki, joka antaa aika hyvät mahdollisuudet puuttua ilman, että me pyöritämme täällä koko ajan jotain rumbaa. No, tässä tilanteessa, mikä meillä koronassa oli, meillähän oli nimenomaan tarve valmiuslainkin käyttöön, ei siinä mitään, mutta kyllähän meillä tartuntatautilaki on. Tässä on vähän samanlainen tilanne, että me yritämme saada nyt niin sanottuihin normilakeihin sellaisen tilanteen, että ei tarvitsisi ottaa käyttöön mitään sellaista, joka antaa piikki auki -systeemin.

Minun kritiikkinihän olikin juuri siitä syystä, että meidän pitää ymmärtää, että ei ole nyt niin hätä tämän lain kanssa, etteivätkö meidän lausunnonantajat, kun tämä on ollut lausuntokierroksella, olisi kerenneet paneutua tähän, ja siitähän on täällä tullutkin justiin sitä kritiikkiä. Minullekin on soitettu tästä, että minkä tähden näin kauhealla kiireellä pitää tällaisia tehdä, kun tämä ei ole sillä tavalla välttämätön, että se on juuri tänä päivänä täällä, ja kun me olemme vielä sopineet, että mitään kiireettömiä lakeja ei tänne oteta. No, tässä

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

mennään vähän siinä harmaalla rajalla, onko tämä kiireellinen — jos tulee se toinen aalto, niin kyllähän me tarvitsemme tällaista työkalua, muttei se nyt justiin olisi se, että jätetään lausunnonanto vähemmäksi.

Kun täällä ovat paikalla edustaja Lindén ja edustaja Laiho, molemmat sote-valiokunnasta, niin minä luotan teihin, että te kuulette riittävästi näitä asiantuntijoita ja annatte heidän sanansa sanoa ja muutatte sitten, jos tarve vaatii. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi taimiaineistolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 49/2020 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 6/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 6/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

15.25 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Tällä ehdotetulla lailla pantaisiin täytäntöön siemenissä ja muissa kasvien lisäysaineistossa olevista kasvintuhoojista annettu komission täytäntöönpanodirektiivi, ja tässä tehdään myöskin eräitä muita, teknisluonteisia tarkistuksia.

Tämä maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö on yksimielinen. Erityisesti voi sanoa, että valiokunnan perustelussa on kiinnitetty huomiota siihen, millä tavalla esimerkiksi etänä voidaan tehdä näitä hyväksyviä allekirjoituksia, ja toisaalta on myöskin sitten tämä aineiston anonyymiin näytteenottoon liittyvä, etämyynnin osuuteen liittyvä tarkistustoimenpide. Siinä mielessä voisi sanoa, että todennäköisesti tähänkin aikaan, koronavirusaikaan, nämä etätoimenpiteiden edistämiset antavat pontta ja ovat siinä mielessä tarpeellisia ja järkeviä, eteenpäin vietäviä esityksiä tämän direktiivin implementoinnin rinnalla.

15.26 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Puutarhatalous on tärkeä osa kotimaisen puhtaan ruuan tuotantoa ja huoltovarmuutta. Se on myöskin erinomainen harrastus.

On tarpeen taata Suomessa myytävien taimien korkea laatu ja taudittomuus. Olemme muuttamassa taimiaineistolakia, joka säätelee puutarhakasvien taimiaineiston tuotantoa, markkinointia ja maahantuontia. Valiokunnan mietintö on yksimielinen. Se esittää hallituksen esityksen hyväksymistä muuttumattomana. Onkin kysymys monelta osin teknisestä lainmuutoksesta. Ruokaviraston valvoman lain tarkoituksena on edistää terveen, hyvälaatuisen ja tänne Suomen olosuhteisiin sopivan puutarhakasvien taimiaineiston tarjontaa.

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

Laki varmistaa myös sitä, että ostajat ja käyttäjät saavat riittävästi tietoja ostamistaan puutarhakasveista.

Kuten kuulumme, muutos panee täytäntöön EU:n direktiivin, joka on annettu siemenissä ja muissa kasvien lisäysaineistossa olevista kasvintuhoojista. Direktiivin täytäntöön panemisessa ei ole kansallista liikkumavaraa, vaan säädökset on saatava jäsenmaiden kansalliseen lainsäädäntöön.

Koronan aikana taimien etämyynti on kasvanut. Etämyynnin valvonta on tullut entistä vaikeammaksi. On tarpeen tuoda lakiin tämä tunnistamaton näytteenotto. Valvontaviranomainen voisi jatkossa tunnistautumatta tilata toimijoilta näytteitä etämyynnissä olevista taimista. Tunnistautumattomuus on tärkeää, jotta internetin tilaussivuilta voidaan nähdä samat tiedot, jotka myös kuluttaja näkee. Kun tuote on tilattu, toimijalle ilmoitetaan, että näyte on tilattu virallista valvontaa varten.

Lakiin liittyy myös se, että ruokavirasto toteuttaa jatkossa taimiaineiston hyväksymisen ja rekisteröinnin. Virasto ottaa siis vastaan hakemukset ja tekee niistä päätökset. Tämä ei olisi enää jatkossa ely-keskuksen tehtävä.

Arvoisa puhemies! Lain aiheuttama lisätyö voidaan hoitaa pääosin nykyisin resurssein. Kannatan hallituksen esitystä. Jos haluat tulla onnelliseksi, ala puutarhuriksi.

15.29 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Ensinnä haluan kiittää edustaja Kinnusta hyvästä neuvosta. Varmaan siellä elävän luonnon kanssa olette puuhastellut ja työtä tehnyt — se on varmaan ihmiselle yksi niitä miellyttävimpiä tehtäviä.

Mitä tulee tähän lakiin, niin nähdäkseni tämän lain taimiaineistolain muuttamisesta tehtävänä on turvata se, että kuluttajilla, suomalaisilla ihmisillä, on oikeus saada turvallista taimiaineistoa markkinoilta. Kiinnittäisin huomiota vielä erityisesti siihen, että kun olemme täällä pohjoisessa Skandinavian nurkassa tavallaan pienenä saarekkeena, niin meidän on pidettävä huoli siitä, että täällä viljeltävien kasvien ja niihin liittyvän materiaalin, mikä Suomeen tuodaan tai ostetaan markkinoilta — tällä kertaa esimerkiksi nettikauppaa käyttäen — pitää olla puhdasta ja nimenomaan tautivapaata. Pitää muistaa se, että kun ilmasto on hieman lämmennyt — sen me kaikki tiedämme — nopeasti leviävät kasvitaudit alkavat ihan aidosti olla uhka maanviljelyssä tietyille lajeille, ja se on myös metsässä nähtävissä tänä päivänä: esimerkiksi kuusikossa joku kirjanpainaja leviää hurjalla lailla, jos emme pidä metsiämme kunnossa. Meillähän keskustellaan tänä päivänä valtavan paljon hygieniasta, mitä me noudatamme esimerkiksi metsissä, että saako sinne jättää varastoon kuorellista puutavaraa, joka levittää pikkuhiljaa sitten erilaisia tuhohyönteisiä. Suomessahan tätä ongelmaa ei ole. Se on käytännössä hoidettu erittäin tyylikkäästi ilman, että se käytännössä maksaa juuri mitään, ja toimii äärimmäisen tehokkaasti. Samalla linjalla pitää jatkaa näiden kasvitautien valvonnassa. Esimerkiksi maitotalouspuolelta voidaan sanoa, että Suomi taitaa olla Euroopan ainoa valtio tällä hetkellä, joka on salmonellavapaa maa. Muutamia löydöksiä aina silloin tällöin on, se on totta, mutta ne on pystytty hoitamaan todella hyvällä hygienialla ja korkealla osaamisella, mitä suomalaisilla maataloilla on.

Toivoisin nyt ihan vakavalla naamalla, että näistä Suomen elintarviketuotannon ja ruuantuotannon perusasioista — ruuantuotannon puhtaus, vapaus pahoista kasvitaudeista ja laadukkaat maatilat, osaavat maanviljelijät — pidetään tiukasti kiinni näin Euroopan unionin integraation yhteydessäkin. Aina on syytä muistaa, että kun se kriisi sitten joskus tulee — niitähän valitettavasti aina määräväleihin tulee, sille me emme mahda mitään tässä epävarmassa maailmassa — niin varmin ja halvin henkivakuutus tälle kansakunnalle on se,

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

että me pidämme pellot tuotannossa, elävän maaseudun, toimivat perheviljelmät, jotka pystyvät tuottamaan tälle kansakunnalle hyvää ruokaa, ja se ruoka valmistetaan kotimaisissa tuotantolaitoksissa. Näin ollen olemme sen suhteen aika vahvoilla, mutta vähäisestä olemuksesta huolimatta tämä laki on äärimmäisen tärkeä, ja se kannattaa ottaa vakavasti.

15.32 Peter Östman kd: Arvoisa herra puhemies! Olen tässä talossa kuullut puhuttavan tilastopuheenvuoroista, ja nyt minäkin käytän sellaisen tilastopuheenvuoron. [Aki Lindén: Minkä?] Sikäli kuin tällä hetkellä olen maa- ja metsätalousvaliokunnan ainut jäsen tässä salissa — mutta olen kuullut hyviä puheenvuoroja muiltakin asiantuntijoilta — totean, niin kuin edustaja Kinnunenkin, että valiokunnassa tehtiin ihan yksimielinen päätös, ja on hyvä nähdä, että Suomessa löytyy tällaista konsensushenkeä silloin, kun kyse on tärkeistä asioista.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 49/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle ammattipätevyyden tunnustamista koskevan direktiivin täytäntöönpanon täydentämistä koskevaksi lainsäädännöksi sekä laiksi ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen tuottamasta virkakelpoisuudesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 56/2020 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 5/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 5/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Risikko.

Keskustelu

15.33 Paula Risikko kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen tämän meidän mietintömme. — Esityksellä ehdotetaan muutettavaksi ammattipätevyyden tunnustamisesta annettua lakia ja terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettua lakia komission käynnistämän virallisen rikkomusmenettelyn johdosta. Komission antaman perustellun lausunnon perustella ammattipätevyyden tunnustamisesta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset ammatillisesta harjoittelusta ja tunnustamisen vaikutuksista. Terveydenhuoltoalan ammattihenkilöistä annettua lakia ehdotetaan puolestaan selvennettäväksi erikoislääkäreiden, erikoishammaslääkäreiden ja erikoissairaanhoidajien tunnustamismenettelyn osalta.

Ammattipätevyyden tunnustamisesta annettuun lakiin ehdotetaan lisäksi muutamia teknisluonteisia muutoksia. Samassa yhteydessä ulkomailla suoritettujen korkeakouluopinto-

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

jen tuottamasta virkakelpoisuudesta annetun lain rinnastamissäännöksiä ehdotetaan täsmennettäväksi.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan niin pian kuin mahdollista ja viimeistään 1.7. tätä vuotta.

Sitten valiokunnan perustelut:

Ammattipätevyysdirektiivi 2005/36/EY linkittyy EU:n sisämarkkinoiden perusvapauksiin eli henkilöiden ja palveluiden vapaaseen liikkuvuuteen ja ammattihenkilöiden sijoittumisoikeuteen. Ammattipätevyysdirektiiviä on muutettu direktiivillä 2013/55/EU, joka jäsenvaltioiden on tullut panna täytäntöön viimeistään 18.1.2016, ja muutokset on vuonna 2015 implementoitu Suomen lainsäädäntöön. Komissio on kuitenkin käynnistänyt ammattipätevyysdirektiivin ja sen muutosten täytäntöönpanoon liittyvän rikkomusmenettelyn ja antanut marraskuussa 2019 perustellun lausunnon, jossa katsotaan, ettei Suomi edelleenkään täytä kaikkia ammattipätevyysdirektiivistä johtuvia velvollisuuksiaan. Hallituksen esityksen tarkoituksena onkin täydentää direktiivin implementointia siten, että rikkomusmenettely voidaan pysäyttää.

Sivistysvaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on direktiivin täytäntöönpanoon liittyvää esityksen 1. ja 2. lakiehdotusta pidetty tarpeellisina sekä direktiivin täytäntöönpanon täydentämisen että päätöksenteon periaatteiden selkeyden ja läpinäkyvyyden näkökulmista. Ehdotetut muutokset eivät pääosin muuta toimivaltaisten viranomaisten soveltamiskäytäntöjä. Esimerkiksi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira on myös tähänastisessa ratkaisukäytännössään soveltanut ammattipätevyysdirektiivin 10 artiklan mukaisesti yleistä tunnustamisjärjestelmää silloin kun automaattisen tunnustamisen edellytykset eivät ole täyttyneet. Ammatillista harjoittelua koskevien suuntaviivojen laatimisvelvoite lisää kuitenkin selvityksen mukaan Valviran työtaakkaa jonkin verran.

Hallituksen esityksen 3. lakiehdotus ei liity edellä todetun direktiivin täytäntöönpanoon. Ulkomaanopintolakiin ehdotettavien täsmennysten tavoitteena on tehdä ulkomailla suoritettujen korkeakouluopintojen ja -tutkintojen rinnastamisen edellytyksiä ja perusteita läpinäkyvämmiksi. Asiantuntijalausunnon mukaan on melko tavallista, että pätevöittäviä korkeakouluopintoja, erityisesti opettajankoulutuksen opintoja, suoritetaan ulkomailla erillisinä opintoina tai osana tutkintoa, joka on alemman tasoinen kuin tehtävään Suomessa vaadittava tutkinto. Hakijalle ja mahdolliselle työnantajalle on lausunnon mukaan selkeää, että päätös opintosuorituksen rinnastamisesta tehdään esityksen mukaisesti vain jos hakija saa samanaikaisesti päätöksen ulkomaisen tutkinnon rinnastamisesta kelpoisuusvaatimuksena olevaan tutkintoon tai jos hän on suorittanut vaadittavan tutkinnon Suomessa.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta ehdottaa esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina.

— Kiitos.

15.37 Sari Essayah kd: Arvoisa puhemies! Kiitoksia sivistysvaliokunnan puheenjohtaja Risikolle tämän asian esittelystä, ja niin kuin hän tuossa alussa totesi, olemme tässä tilanteessa komission rikkomusmenettelyn takia, elikkä emme sieltä katsottuna ole pistäneet ammattipätevyysdirektiiviä voimaan vaadittavalla tavalla, ja siksi näitä täydennyksiä on tarvittu. Niin kuin puheenjohtaja totesi, ammatillista harjoittelua koskevien suuntaviivojen laatimisvelvoitus kuitenkin todennäköisesti tulee jonkin verran lisäämään Valviran työ-

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

taakkaa, ja käytännössä Valvira on tähänkin asti ratkaisukäytännössään soveltanut tätä ammattipätevyysdirektiivin 10 artiklan mukaista yleistä tunnustamisjärjestelmää. Mutta joka tapauksessa tämä asia tällä hallituksen esityksellä tullaan korjaamaan.

Täällä myöskin tämä hallituksen esityksen 3. lakiehdotus, joka ei varsinaisesti liity tähän direktiivin täytäntöönpanoon, on kuitenkin siinä mielessä tärkeä, että tänä päivänä yhä useammat opiskelijat suorittavat opintosuorituksia myöskin ulkomaisissa korkeakouluissa, ja sitten mielellään ollaan vaatimassa niitten tunnustamista osaksi suomalaista tutkintoa. Tässä minusta on tärkeätä, että nyt on tullut selkeyttä tähän sääntelyyn elikkä että voidaan tämä opintosuoritus rinnastaa vain silloin, jos hakija saa samanaikaisesti päätöksen tuon ulkomaisen tutkinnon rinnastamisesta kelpoisuusvaatimuksena olevaan tutkintoon tai jos hän on suorittanut vaadittavan tutkinnon Suomessa, elikkä ei voi ajatella niin, että keräilee sieltä täältä näitä erilaisia tutkintosuorituksia ja sitten lähtee vaatimaan suomalaisen korkeakoulututkinnon sisälle näitä opintosuorituksia. Elikkä ei voi ajatella, että meillä on hyvin monenlaatuista opintoja siellä tutkinnon sisällä, koska sitten kun ajatellaan, että henkilö kuitenkin todennäköisesti hakeutuu pääsääntöisesti suomalaisille työmarkkinoille, niin meillä pitää olla varmuus siitä, että tällä henkilöllä on myöskin riittävät tiedot ja taidot ja että laadullisesti hänen opetuksensa on ollut sellaista, joka vastaa meillä Suomessa suoritettua tutkintoa.

Arvoisa puhemies! Niin kuin edustaja Risikko puheenjohtajana totesi, niin tämä on siinä mielessä yksimielinen mietintö sivistysvaliokunnasta ja eteenpäin vietävää lainsäädäntöä.

15.39 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitos valiokunnan puheenjohtajalle selkeästä esittelystä. Tämä laki tulee saada voimaan mahdollisimman pian.

Euroopan unioni ja siihen kuulumisen puhuttavat meitä suomalaisia varsinkin nyt, kun puhutaan vastuista ja veloista, kun puhutaan rahasta. Taustalle jää helposti se, miksi olemme unionin jäsenmaa. Me voimme opiskella ja sivistyä eri maissa, yrittäjät saavat käydä Euroopan sisämarkkinoilla kauppaa, saamme matkustaa vapaasti, kunhan koronasta selviämme, saamme tehdä vahvuuksiemme mukaista työtä tässä suuren rauhanprojektin ja yhteisten arvojen vakaassa Euroopassa. Toki tämä vakaus on pandemian vuoksi viime aikoina horjunut.

Euroopan komissio on antanut Suomelle jo viime vuoden tammikuussa virallisen huomautuksen, jossa on tarkasteltu Suomen lainsäädännön vastaavuutta ammattipätevyysdirektiivin säännösten kanssa. Huomautuksessa todetaan, että Suomi on jättänyt täyttämättä osan ammattipätevyysdirektiivin säännöksistä. Tämä on toki yksi esimerkki viime aikoina siitä, että pandemia on siirtänyt monen tarpeellisen lain säätämistä. Olemme joutuneet varovaisuussyistä siirtämään muiden kuin koronaan liittyvien lakien säätämistä eteenpäin. Jos tämä pandemia-aika pitkittyy, niin kuin nyt on mahdollista, on tärkeää, että alamme viedä normaalia lainsäädäntöä entistä enemmän eteenpäin, ettei tule ruuhkaa. Tämä hallituksen esitys on vastaus tähän Euroopan komission huomautukseen. Siksi näitä lakeja on tarpeen muuttaa.

Tässä edustaja Essayahkin otti esille tämän tilanteen, että eri maissa samantyyppiset tutkinnot ovat eritasoisia. Sivistysvaliokunta kiinnitti huomiota erityisesti opettajien koulutustasoon eri maissa. Helposti unohdamme, että Suomen opettajat ovat todella korkeasti koulutettuja. Siksi onkin tärkeää, että tämä valiokunnan huomio otetaan onkeen ja koulutusten yhteensovittaminen tapahtuu oikealla tavalla. Nyt kun teemme samalla jatkuvan op-

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

pimisen uudistusta, on tärkeää, että myöskin nämä eurooppalaiset tarpeet [Puhemies ko-
puttaa] täsmäkoulutuksiin otetaan siinä huomioon.

15.43 Paula Risikko kok: Arvoisa herra puhemies! Tämänäköinen direktiivihän, mistä tässä on kysymys, varmistaa sitä laatua. Mielestäni on erittäin tärkeää, että tällainen ammattipätevyysdirektiivi kaiken kaikkiaan on ja sitä noudatetaan. Tietystihän — me totesimme sen tuolla valiokunnassakin, niin kuin tuosta meidän mietinnöstämme huomataan — Suomessa on tätä kyllä jo toteutettu, mutta meidän lainsäädäntömme vain ei ole ollut niin eksakti kuin nyt olisi tarvittu. Siinä mielessä on ihan tarkoituksenmukaista sitä nyt korjata.

Tietenkin aina se kaikkein suurin juttu on tunnistaminen ja tunnustaminen. Tämä liittyy nyt nimenomaan siihen tunnustamiseen. Aivan toinen juttu on sitten tietysti se, miten tunnistetaan se osaaminen. Meillehän tulee hyvin paljon Euroopan alueelta myöskin työntekijöitä, ja jos ajatellaan esimerkiksi terveydenhuoltoa, jossa meillä tulee olemaan tulevaisuudessa vielä kovempi pula asiantuntijoista, niin me tarvitsemme myöskin sitä työperäistä osaamista tänne ja nimenomaan sitä sellaista spesifiä, esimerkiksi erikoislääkäreitä, sairaanhoitajia, me tulemme tarvitsemaan heitä. Meillä on tällainen yhteiseurooppalainen koulutus, mutta me joka tapauksessa tarvitsemme sitä pätevyyden tunnistamista ja tunnustamista, koska jokaisessa maassa kuitenkin on hieman erilainen se koulutuksen sisältö ja harjoittelutkin ovat hieman erilaisia, vaikka niitä on yritetty standardisoida, esimerkiksi sairaanhoitajien koulutusta, niin että kun sairaanhoitaja vaihtaa Euroopan maasta toiseen, niin työnantajan pitää voida luottaa, että hän osaa sitä ja tätä ja osaa juuri nämä asiat, jotka on hänelle siellä kerrottu, että tämä on se todistus ja sen mukaisesti osaa näitä.

Mutta sitten oma juttunsa on tietysti se, kun tulee Euroopan alueen ulkopuolelta henkilöitä. Itsekin olen koulutuksen johtajana vastaanottanut henkilöitä, joiden asiakirjoista ei välttämättä sitten tiennyt, mikä se osaaminen loppupeleissä on. Silloin tietysti pitää ottaa näitä tällaisia näyttökokeita käyttöön, ja sitten sen osaamisen tunnistamiseen pitää käyttää paljon aikaa. Ja sitten on tietysti paljon näitä räätälöityjä koulutusohjelmia, jolloin ajantasaistetaan suomalaisen lainsäädäntöön ja suomalaisen pätevyyteen henkilöitä. Joskus siihen menee jopa vuosi, joskus enemmänkin, mutta se on aivan pakko tehdä, koska terveydenhuollossa ollaan ihmisen hengen kanssa ja ihmisen terveyden kanssa tekemisissä.

Pidän tärkeänä tällaista ammattipätevyyden tunnustamista ja tunnustamista. Se lisää laatua ja vaikuttavuutta. — Kiitos.

15.46 Aki Lindén sd: Arvoisa puhemies! Äskeisessä edustaja Risikon puheenvuorossa käsiteltiin oikeastaan 80:tä prosenttia siitä asiasta, jota varten pyysin oman puheenvuoroni, mutta eihän hyvä asia siitä huonoksi muutu, jos nostan pikkuisen näitä samoja teemoja esille.

Ennen kaikkea kiinnitän tässä huomiota nyt terveydenhuollon koulutukseen. Oman pitkän terveydenhuoltotyöurani aikana — ja itse asiassa voin laajentaa sitä jopa aikaan, jolloin en ollut vielä itse terveydenhuollon palveluksessa, mutta perhetaustani takia vietin koko lapsuuteni ja nuoruuteni asuen sairaala-alueella, jolloin kuulopuheissa kuulin paljon menneinä vuosikymmeninä siitä, mitä sairaalamaailmassa tapahtuu — ei ollut ollenkaan harvinaista, että jouduttiin niin sanotussa kahvipöytäkeskustelussa joskus vähän kuulostelemaan, että missäs tiedekunnassa kyseinen henkilö on suorittanut esimerkiksi lääkäritutkintonsa. Ja aikanaan Kuopiossa, jossa silloin lapsuudessani asuin, kävi niin, että eräs täl-

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

lainen henkilö sanoi, että Sorbonnen yliopistossa, ja sattui olemaan sen verta sivistynyttä seuruetta siinä paikan päällä, että tiesivät, ettei kyseisessä yliopistossa ole lääketieteellistä tiedekuntaa, ja siihenhän se työnteke sitten loppui. No, tämä oli anekdootti, tosiasia kylläkin toki, mutta sen jälkeenhän tässä ollaan edetty järjestäytyneesti, ja EU-jäsenyyden myötä tässä on nyt ollut selvät direktiivit, miten tätä on säädelty, ja aivan kuten edustaja Risikko totesi, niin ongelma on tällä hetkellä ehkä enemmän EU-alueen ulkopuolelta tulevat työntekijät.

Mutta juuri näin: terveydenhuollossa, jossa ollaan hengen ja terveyden kanssa tekemisissä, on äärettömän tärkeätä, että saadaan tismalleen oikea tieto koulutusten ja työharjoittelujen sisällöistä ja siitä, että ne vastaavat sitä standardia, minkä me olemme Suomessa asettaneet. Se on nimenomaan terveydenhuollon laadunhallintaa, ja kun vertaa Euroopan maita, esimerkiksi Iso-Britannia, niin yleinen johtopäätös on se, että Suomessa terveydenhuollon henkilöstöllä on erittäin korkeatasoinen koulutus ja korkea osaaminen. Tämä on yksi niitä meidän valttejamme, miksi meidän terveydenhuoltomme tekee varsin hyvää tuloa tällä hetkellä.

Tässä on nyt teknisistä muutoksista kysymys, eli otetaan erikoislääkärin tutkinto-, erikoishammaslääkärin tutkinto- ja erikoissairaanhoitajan tutkintonimikkeet jo aiemmin oleviin säädöksiin, mutta asian ydin on juuri tässä, mistä puhuin ja mistä sivistysvaliokunnan puheenjohtaja Risikko edellä puhui.

15.48 Pasi Kivisaari kesk: Arvoisa herra puhemies! Täällä on käytetty erittäin hyviä ja painavia ja asiantuntevia puheenvuoroja, ja kuten todettu, niin sivistysvaliokunnan mietintö on yksimielinen. Valiokunta esittää siis, että lakiesitys hyväksyttäisiin muuttamattomana. Juuri niin — tässähän on kyse siitä, että ammattipätevyyden tunnustamisesta annettua lakia ja terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi. Taustallahan on tämä komission huomautus, jossa on tarkasteltu Suomen lainsäädännön vastaavuutta ammattipätevyysdirektiivin säännösten kanssa.

Näiden muutosten lisäksi lakiin ehdotetaan näitä mainittuja teknisluonteisia muutoksia, joissa tavoitteena on tehdä ulkomailla suoritettujen korkeakoulututkintojen ja -opintojen rinnastamisen edellytyksiä ja perusteita läpinäkyvämmiksi, ja mielestäni tämä on tässä kohtaa hyvin tärkeä tavoite. Jo asiantuntijalausunnonkin mukaan on melko tavallista, että pätevöittäviä korkeakouluopintoja, erityisesti opettajakoulutuksen opintoja, suoritetaan ulkomailla erillisinä opintoina tai osana tutkintoa, joka on alemman tasoinen kuin tehtävään Suomessa vaadittava tutkinto. Asiassa ei tietenkään ole sinällään mitään pahaa. Opiskelu ulkomailla kyllä kannattaa aina, mutta henkilölle itselleen ja työnantajalle on selkeämpää, että päätös opintosuorituksen rinnastamisesta tehdään vain, jos hakija saa samanaikaisesti päätöksen ulkomaisen tutkintonsa rinnastamisesta kelpoisuusvaatimuksena olevaan tutkintoon. Ylipäätään on siis tärkeää se, että tällainen epäselvyys tai tulkinnanvaraisuus saadaan pois ja selvät sävelet tilalle ja ehkä tällainen jälkijättöinenkin spekulointi kelpoisuudesta loppumaan.

Valiokunnassa asiantuntijakuulemisessa on myös tämän esityksen 1. ja 2. lakiehdotusta pidetty tarpeellisena sekä täytäntöönpanon täydentämisen että päätöksenteon periaatteiden ja selkeyden näkökulmista. Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja ylipäätään valiokunnan saaman selvityksen perusteella — myös meidän monien salissa olevien edustajien, jotka sivistysvaliokunnassa istuvat — esitystä pidetään tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena.

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

15.51 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Ihan vielä muutama sananen tästä kaiken kaikkiaan. On aivan totta, mitä täällä jo sivistysvaliokunnan jäsenetkin ja edustaja Lindén totesivat, että on tärkeää, että on selvät säännöt, miten se tunnistaminen tapahtuu. Tämä ei kuitenkaan poista ihan täysin sitten sitä, että meillä kuitenkin sitä vertailtavuutta ja rinnastamista pitää tapahtua, kun meillä on kuitenkin jonkin verran erilaiset koulutusjärjestelmät eri maissa ja meillä on ne sisällöt jonkin verran erilaisia. Sitten täällä puhutaan myös harjoittelusta, ja on myöskin erilaisia harjoittelupaikkoja, mitä suositaan eri maissa. Se ei ole ihan niin helppoa, ja varsinkin kun vastaanotat sen henkilön sinne työnantajana — varmasti esimerkiksi edustaja Lindén, joka on työnantajana paljon rekrytoinut alan henkilöitä, tietää — se on aina, vaikka se on paperilla, niin se osaaminen kuitenkin.

Siitä syystä toivoisin, että käytännössä meillä näyttöjä olisi enemmän ja meillä olisi mahdollisuutta näyttöihin siellä työpaikalla. Se on tietysti oma resurssinsa, joka siihen tarvitaan sitten, ja varsinkin jos rekrytoidaan hyvin valtavasti väkeä tai joudutaan äkkitilanteessa rekrytoimaan, kyllä meidän pitää käyttää myöskin sitten näitä tällaisia koulutusjaksoja, näitä tällaisia pieniä harjoitteluajoja ja koeajoja. Niitä voidaan opinahjojen, yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen ja toisen asteen koulutuksen, kanssa yhdessä järjestää, ja sitten tietysti ihan näyttökokeitakin pitäisi voida suorittaa.

En missään nimessä sano, että se on mitenkään valtaisa, mutta me olemme nähneet Suomessa myös valelääkäritapauksia, ja sitä voi myöskin olla näkyvissä tulevaisuudessa, jos tulisi sellainen tilanne, että on valtava tarve esimerkiksi hoitajista. Esimerkiksi eräässä Euroopan maassa, jossa tiedän, että on valtava pula, on nimenomaan ulkomaista rekrytointia nyt lisätty, mutta siellä on myöskin tällainen valehoitajailmiö tällä hetkellä. Eli kun niitä papereita voidaan sorvata myöskin omatoimisesti aika taitavasti. Siitä syystä toivon, että meillä olisi myöskin tulevaisuudessa tällaisia täsmäkoulutuksia, joilla eräällä lailla saataisiin täydennettyä siihen suomalaiseen tarvittavaan osaamiseen, mutta että sitten myöskin näitä näyttökokeita ja harjoitteluajoja voisi sitten olla käytettävissä, jolloin ihan oikeasti nähtäisiin, ja se lisäisi myöskin turvallisuutta. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 56/2020 vp sisältyvien 1.-3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 60/2020 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 4/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 4.6.2020 pidettävään täysistuntoon.

Pöytäkirja PTK 85/2020 vp

8. Muu asia: Valtioneuvoston asetus väliaikaisista poikkeuksista sovellettaessa eräitä vuosilomalain, työaikalain ja työsopimuslain säännöksiä

Muu asia M 22/2020 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 19/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin asian kiireellisyyden vuoksi pöydälle seuraavaan, tänään 3.6.2020 pidettävään täysistuntoon.

9. Muu asia: Valtioneuvoston asetus kunnan oikeudesta olla väliaikaisesti noudattamatta terveydenhuollon kiireettömän hoidon ja sosiaalihuollon palvelutarpeen arvioinnin aloittamisen määräaikoja

Muu asia M 23/2020 vp

Valiokunnan mietintö PeVM 20/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin asian kiireellisyyden vuoksi pöydälle seuraavaan, tänään 3.6.2020 pidettävään täysistuntoon.

10. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään keskiviikkona 3.6.2020 klo 16.50. Täysistunto lopetettiin klo 16.38.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen